ՀՐԱՀԱՆԳ ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

636
Հ-99

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏ
ԵՐԵՎԱՆ
1940

ԱՐ.
636
Հ-99
30 JUL 2010

ՀՐԱՀԱՆԳ
ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏ
ԵՐԵՎԱՆ
1940

14.06.2013
21.348

Հաստատում եմ՝
ՍՍՌՄ Սովխոզժողկոմի տեղակալ
Միխալին

Հաստատում եմ՝
ՍՍՌՄ Հողժողկոմի տեղակալ
Վասին
26 հուլիսի 1939 թ.

ՀՐԱՀԱՆԳ
ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

I. ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ

1. Անասունների բոնիտիրովկայի նպատակն է որոշել կենդանիների տոհմային արժեքը և նշանակումը՝ համաձայն նրանց ցեղայնության, մթերատվության, ծագման, կոնստիտուցիայի, էքստերյերի և ժառանգության կոմպլեքսային գնահատման։ Տոհմային անասունների օգտագործման, նախրի որակի լավացման և սովխոզներում, կոլխոզներում ու կոլխոզնիկների մոտ անասունների ոչ-ցեղայնությունն արագորեն լիկվիդացիայի ենթարկելու գործում բոնիտիրովկան հանդիսանում է կարևորագույն միջոցառում։

2. Բոնիտիրովկայի արդյունքի հիման վրա ամբողջ նախիրը բաժանվում է ըստ որակային խմբերի (դասերի), ստուգվում է նախրի տոհմային կորիզի կազմը և նրա մեջ առանձնացվում տնտեսության նախրի լավագույն մասը, կազմվում են զուգավորման պլաններ, նախապատրաստվում են նյութերը՝ անասուններին տոհմային գրքերում գրանցելու համար և կատարվում է տնտեսության տոհմային աշխատանքների գնահատում։ Բոնիտիրովկայի նյութերն օգտագործվում են տնտեսության զոոտեխնիկական և անասնաբուժական պրոֆիլակտիկ միջոցառումների պլաններ կազմելու համար։

1775
41

II. ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՎԱԾՔՆԵՐԸ

3. Բոնիտիրովկայի ենթակա են՝ տոհմային և ոչ-տոհմային սովխոզների բոլոր խոշոր եղջյուրավոր անասունները (բացառությամբ ամորձատվածների և բանող եզների), կոլխոզային տոհմային և ապրանքային ֆերմաների ցեղական անասունները և կոլխոզնիկների, բանվորների ու ծառայողների այն անասունները, որոնք գտնվում են կաթնային մթերատվության զոոտեխնիկական վերահսկողության (կոնտրոլի) տակ։

Ծանոթություն. Կոլխոզային ապրանքային ֆերմաների և կոլխոզնիկների անհատական օգտագործման տակ գտնված անասունների բոնիտիրովկայով ընդգրկելը որոշվում է շրջհողբաժինների և պետտոհմբուծարանների ամեն տարվա պլաններով, որոնք հաստատվում են ռեսպուբլիկաների Հողժողկոմատների և մարզ. ու երկրամասային հողբաժինների կողմից։

4. Անասունների բոնիտիրովկան կատարվում է ամեն տարի։

5. Խոշոր եղջյուրավոր անասունները բոնիտիրովկայի են ենթարկվում ըստ հետևյալ հատկանիշների կոմպլեկսի.

ա) Ցեղայնությունը (արյան չափը), բ) կիթը, գ) կաթի ճարպի տոկոսը, դ) կենդանի քաշը, ե) կոնստիտուցիան և էքստերյերը, զ) ցեղագրությունը (ցուլերի և մատղաշների համար), է) սերնդի որակը (ցուլերի համար)։

6. Յուրաքանչյուր անասունին նայելու—զննելու, նրա կոնստիտուցիայի և էքստերյերի գնահատման, նրա որակական ցուցանիշների հաշվառման, տոհմային և գործարանային գրանցումների հիման վրա անասունի համար սահմանվում է բոնիտիրովկայի դասակարգում և որոշվում է նրա նշանակումը։

Ա. Ցեղայնությունը (արյան չափի) որոշելը

7. Ցեղը և արյան չափը սահմանվում է ծագման վերաբերյալ փաստացի տվյալների հիման վրա (տոհմային վկայականներ, տոհմային գրանցումներ, ատեստատներ, զուգավորման վկայականներ) անպայմանորեն ստուգելով ցեղային հատկանիշների վերաբերյալ անասունների տիպիկ լինելը՝ անմիջականորեն անասուններին նայելու միջոցով։

8. Զտացեղ անասունները միևնույն ցեղի մետիսների հետ զուգավորելու, ինչպես նաև զտարյունը և մետիսների ոչ ցեղական և լավացրած անասունների հետ զուգավորելու դեպքում նրանցից ստացված սերնդի արյան չափը սահմանվում է հետևյալ սխեմայով՝

Սխեմա № 1

Մոր գեներացիան (արյան չափը)	Հոր գեներացիան (արյան չափը)				
	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան)	II գեներացիա ($^3/_4$ արյան)	III գեներացիա ($^7/_8$ արյան)	IV գեներացիա ($^{15}/_{16}$ արյան)	Զտարյուն
Ոչ եղական	Լավացրած	Լավացրած	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան.)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան.)
Լավացրած	Լավացրած	ա) լավացրած բ) I գեներաց. ($^1/_2$ արյան)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան.)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան.)
I գեներացիա ($^1/_2$ արյան)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան)	I գեներացիա ($^1/_2$ արյան)	II գեներացիա ($^3/_4$ արյան)	II գեներացիա ($^3/_4$ արյան.)	II գեներացիա ($^3/_4$ արյան.)
II գեներացիա ($^3/_4$ արյան)	—	II գեներացիա ($^3/_4$ արյան)	II գեներացիա ($^3/_4$ արյան)	III գեներացիա ($^7/_8$ արյան.)	III գեներացիա (7 [illegible]
III գեներացիա ($^7/_8$ արյան)	—	—	III գեներացիա ($^7/_8$ արյան).	III գեներացիա ($^7/_8$ արյան).	IV գեներացիա ($^{15}/_{16}$ արյան.)
IV գեներացիա ($^{15}/_{16}$ արյան)	—	—	—	IV գեներացիա ($^{15}/_{16}$ արյան.)	Զտարյուն

Ծանոթություն.—Այն անասունները, որոնք ստացվել են II-րդ գեներացիայի ($^3/_4$ արյան) ցուլի և նույն ցեղի լավացրած մայրերի զուգավորումից, կարող են բոնիտյորի կողմից դասվել որպես I-ին գեներացիայի ($^1/_2$ արյան) անասուն, այն պայմանով, որ դրսևորված լինի լավացնող ցեղի (հոր ցեղի) տիպը և իր մթերատվությամբ համապատասխան լինի լավացնող ցեղի II դասի ստանդարտից ոչ պակաս:

9. V և ավելի բարձր գեներացիայի մեստիսները հավասարեցվում են զտարյուններին:

10. Անասուններին անհայտ մեստիսների խմբին դասել չի թույլատրվում: Բոնիտիրովկայի ժամանակ այդ անասունների ծագման վերաբերյալ տվյալները պետք է ճշտվեն և ցեղայնու-

թյունը պետք է սահմանվի սույն հրահանգի 13-րդ կետի հիման վրա:

Առանձին դեպքերում, երբ կենդանուն որոշ ցեղի դասելու համար նրա ծագումը սահմանելն անհնարին է, իսկ իրենք կենդանիները կենդանի քաշով, էքստերյերով և մթերատվությամբ բավականին տարբերվում են ոչ ցեղական անասուններից, այդպիսիներին պետք է դասել լավացրած անասունների խմբին:

Երբ հայտնի է այն ցեղը, որով անասունը լավացվել է և արտահայտված է ցեղի տիպայնությունը, այն դեպքում «լավացրած» կոչմանն ավելացվում է այդ լավացնող ցեղի անունը:

11. Սովխոզի և կոլխոզի համար սահմանված պլանային ցեղի ցուլի և այլ ցեղին պատկանող մայրերի տրամախաչումից ստացված անասունների արյան չափը (գեներացիան) որոշելու դեպքում, բացառությամբ 12-րդ կետում նշվածներից, մայրերը հավասարեցվում են լավացրածներին և նրանց մեստիս սերնդի արյան չափը որոշվում է 8-րդ կետում նշված № 1 սխեմայով:

12. Այն դեպքերում, երբ կենդանիները ստացված են զտարյուն օստֆրիզ (հոլանդական) ցեղի ցուլերի և զտարյուն խոլմոգորյան, յարոսլավյան, թագիլյան ցեղի մայրերի և տիպիկ խառբյան մայրերի կամ զտացեղ շորտհորնյան ցուլերի և զտարյուն գերմանական—կարմիր ցեղի մայրերի տրամախաչումից, ցույց է տրվում երկու ծնողների ցեղը և կենդանիները հավասարեցվում են զտարյուններին ըստ մոր ցեղի (օրինակ՝ «խոլմոգորյան-օստֆրիզյան», «գերմանական-կարմիր-շորտհորնյան» և այլն):

Եթե կենդանիներն ստացված են մեստիսների տրամախաչումից կամ մեկ զտարյուն ծնողից և մյուսը՝ խոլմոգորյան ու օստֆրիզյան ցեղի մեստիսից, այդ դեպքում դարձյալ ցույց է տրվում երկու ծնողների ցեղը և գեներացիան, ըստ որում առաջինը նշվում է ծնողներից նրա ցեղը, որի արյան չափը հանդիսանում է ավելի բարձր. ընդհանուր ցեղայնությունը (արյան չափը) որոշվում է 8-րդ կետի № 1 սխեմայով:

13. Ծագման վերաբերյալ փաստացի տվյալների բացակայության դեպքում թույլատրվում է մեստիս կենդանիների գեներացիան որոշել էքստերյերի, տիպիկ լինելու արտաքին զննումների, մթերատվության ցուցանիշների և տվյալ անասունների ծագումն իմացող անհատների հարցաքննման հիման վրա: Այս դեպքերում թույլատրվում է անասունին տալ I և II գեներա-

ցիա, բոնիտիրովկայի փաստաթղթում նշում կատարելով, որ գեներացիան սահմանվել է առանց ծագման վերաբերյալ տվյալներ ունենալու, ըստ որում յուրաքանչյուր այդպիսի դեպքում կազմվում է ակտ։

Բացառություն թույլատրվում է միմիայն այն տնտեսությունների անասունների նկատմամբ, որտեղ երկար ժամանակ բուծվել են զտարյուն անասուններ, բայց նրանց ծագման վերաբերյալ տվյալները գրավոր ձևակերպված չեն։ Այս դեպքում ստեղծվում է հատուկ զոոտեխնիկական հանձնաժողով, անպայման տոհմային գործի գլխավոր տեսչության ներկայացուցչի մասնակցությամբ, իսկ սովխոզներում՝ Սովխոզժողկոմատի ներկայացուցչի մասնակցությամբ։ Այդ հանձնաժողովը հարցումների կամ տվյալ տնտեսությունը բերված անասունների վերաբերյալ փաստաթղթերի միջոցով պարզում է նախրի ծագումը, մայրական կազմը, ծածկած և ծածկող ցուլերի կազմը, և բնականում նայում են կենդանիներին։ Այդ տվյալների հիման վրա կազմվում է ակտ՝ կենդանիներին զտարյունների շարքը դասելու վերաբերյալ։

14. Այն կենդանիների ցեղայնությունը (արյան չափը), որոնք առաջուց առանց փաստացի տվյալների համարվել են որպես զտարյուն կամ տարբեր գեներացիաների մեստիսներ, որպես օրենք փոփոխման ենթակա չէ, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ որոշումները եղել են բացառապես ոչ ճիշտ։ Առաջուց որոշված ցեղայնությունը, փաստաթղթերի բացակայության դեպքում (ակտեր, տոհմային վկայականներ) ձևակերպվում է համապատասխան ակտով։

15. Արտասահմանից ներմուծված կենդանիներին բոնիտիրովկայի ենթարկելու ժամանակ անպայմանորեն ցույց է տրվում ներմուծման տարին և այն երկրի անունը, որտեղից արտահանվել է կենդանին, ինչպես և օտարերկրյա նիշի № (ականջի կամ եղջյուրի վրա)։

1929—32 թվականներին ներմուծված հոլանդական (օստֆրիզյան), սիմենտալ, շվից, հերեֆորդ և շորտհորն ցեղի անասունների փաստաթղթերը կորցնելու և այդպիսին վերականգնելու անհնարինության դեպքում համարվում են որպես զտարյուն կենդանիներ, բոնիտիրովկայի փաստաթղթում նշելով տոհմային վկայականի բացակայության մասին։

16. Զտարյուն և մեստիս անասունները ենթարկվում են բոնիտիրովկայի այն ցեղի ստանդարտներով, որոնց նրանք պատկանում են, անկախ հիմնական նախրի ցեղից և տնտեսության համար ընդունված պլանային ցեղից։

Լավացրած և ոչ-ցեղական անասունները բոնիտիրովկայի են ենթարկվում տվյալ տնտեսության համար ընդունված պլանային ցեղի ստանդարտներով։

Արևելյան շրջանների տնտեսություններում, որտեղ մեստիս անասունները բոնիտիրովկայի են ենթարկվում հատուկ ստանդարտներով, լավացրած և ոչ-ցեղական անասունները բոնիտիրովկայի են ենթարկվում այդ նույն ստանդարտներով։

Բ. Մթերատվությունը որոշելը

17. Բոլոր հասակի կովերի կիթը որոշվում է լակտացիայի առաջին 300 օրում, իսկ այդ ժամկետից շուտ վերջացած լակտացիայի դեպքում նրա փաստացի տևողության կիթով, նշելով լակտացիայի օրերի քանակը։ Սովխոզներում և կոլխոզների տոհմային և ապրանքային ֆերմաներում կիթը որոշվում է մթերատվության ամենօրյա հաշվառման հիման վրա և բացառիկ դեպքերում, կիթի ամենօրյա գրանցումների բացակայության դեպքում, կիթի դեկադային սիստեմատիկ ստուգումների հիման վրա։ Կոլխոզների, բանվորների և ծառայողների անհատական օգտագործման տակ գտնված անասունների կիթը որոշվում է կիթի ամենամսյա կոնտրոլ ստուգումների տվյալների հիման վրա։

18. Առաջին ծին կովերի անավարտ լակտացիայի դեպքում նրանց պայմանական լակտացիոն կիթը 300 օրում որոշվում է հետևյալ կերպ՝ լակտացիայի 1-ին ամսվա կաթը բազմապատկվում է 7,5 գործակցով (կոեֆիցիենտով). 1-ին և 2-րդ ամսվա կիթերի գումարը — 3,7-ով. 1, 2 և 3-րդ ամսվա կիթերի գումարը — 2,5-ով. 1, 2, 3 և 4-րդ ամսվա կիթերի գումարը — 2,0-ով. 1, 2, 3, 4 և 5-րդ ամսվա կիթերի գումարը — 1,6-ով. 1, 2, 3, 4, 5 և 6-րդ ամսվա կիթերի գումարը — 1,4-ով. 1, 2, 3, 4, 5, 6 և 7-րդ ամսվա կիթերի գումարը — 1,2-ով։ Ըստ որում, բոնիտիրովկայի տեղեկագրում գրվում է կթված փաստացի կաթի քանակը և չվերջացրած լակտացիայի օրերի թիվը, իսկ կովի դասը որոշվում է հաշված կիթով։

Մեծահասակ կովերի համար կիթի թեորետիկ որոշումը մի որևէցե գործակիցով, օրվա մաքսիմալ կիթով կամ լակտացիայի առաջին ամիսների կիթով չի թույլատրվում։

19. Լակտացիայի 300 օրվա համար կաթի ճարպի միջին տոկոսը որոշվում է կաթի սիստեմատիկ անալիզի հիման վրա, որը կատարվում է ոչ պակաս 2 ամիսը մեկ անգամ, իսկ սովխոզների և կոլխոզների տոհմային ֆերմաների համար՝ սիստեմատիկաբար ամսական մեկ անգամ կատարվող անալիզների հիման վրա։ Անալիզի համար կաթի նմուշները վերցվում են 1 կամ 2 լրիվ օրերի բոլոր կիթերից։

Բոլոր դեպքերում լակտացիայի համար ճարպի միջին տոկոսի հաշվարկը կատարվում է $1^0/_0$-ի կաթի վերածելու միջոցով։

20. Կաթնամթերատվությունը որոշելու համար վերցվում է բոլոր լակտացիաներից ամենաբարձր կիթը (լակտացիայի 300 օրվա համար) և կաթի ճարպի տոկոսն այդ նույն լակտացիայի համար։

Եթե կովի ընթացիկ անավարտ լակտացիայի փաստացի կիթը բավարարում է ավելի բարձր դասի պահանջներին, քան նախորդ լակտացիաների կիթը, մթերատվության դասը սահմանվում է ընթացիկ անավարտ լակտացիայով։

21. Անասունի կենդանի քաշը որոշվում է կշեռքի վրա կշռելու միջոցով։ Չափումների միջոցով կենդանի քաշը որոշել թույլատրվում է միմիայն անհատական օգտագործման տակ գտնված անասունների համար և ծայրահեղ դեպքում՝ կոլխոզ ֆերմաների մեծահասակ անասունների համար։

Գ. Գնահատումը ըստ էքստերյերի և կոնստիտուցիայի

22. Գնահատումն ըստ էքստերյերի և կոնստիտուցիայի կատարվում է կենդանուն անմիջականորեն բնականում զննելով։

23. Էքստերյերի մանրամասն նկարագրությունը և նրա գնահատումը հասակավոր անասունների համար 100 բալային շկալայով (տես սույն հրահանգին կցված № 1 և № 2 շկալաները) կատարվում է՝

ա) ըստ բոլոր ցեղերի բոլոր զտարյուն և մետիս ցուլերի (սկսած I գեներացիայից) անկախ նրանց դասից.

բ) զտարյուն և IV գեներացիայի մետիս կովերի, անկախ նրանց դասից, սկսած II գեներացիայից՝ օստֆրիզյան (հոլանդական), սիմմենթալ, շվից, հերեֆորդ, շորթհորն և աբերդինանգուսյան ցեղի կովերի համար.

գ) բոլոր մնացած կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի բոլոր մետիս կովերի, որոնց կաթնամթերատվությունը համապատասխանում է I դասի ստանդարտի պահանջներին և մսատու սովխոզներում մսատու ցեղի մետիս կովերի, որոնց կենդանի քաշը համապատասխանում է I դասի ստանդարտներին։

24. Բոնիտիրովկայի ենթակա մնացած բոլոր մեծահասակ կենդանիների ցեղային խմբերը, ինչպես և մատղաշներն ըստ էքստերյերի գնահատվում են խմբովին 5 բալային սիստեմով՝ գերազանց (5), լավ (4), բավարար (3), անբավարար (2) և վատ (1), ցույց տալով առանձնապես աչքի ընկնող և արտաքին հոդվածները։

25. Վերոհիշյալ խմբերի կենդանիների 100 բալային շկալայի էքստերյերային պարտադիր գնահատումը կատարվում է երկու անգամ։ Ցուլերի առաջին գնահատումը կատարվում է նրանց զուգավորման հասակի հասնելուց հետո, կովերինը՝ առաջին լակտացիայով կամ լակտացիայի երկրորդ տարում, եթե նա առաջին լակտացիայով բոնիտիրովկայի չի ենթարկվել։ Երկրորդ գնահատումը կատարվում է ցուլերինը՝ 4 տարեկան հասակում և կովերինը՝ 3-րդ ծնից հետո, որից հետո ամեն տարի կենդանիների 100 բալային շկալայով գնահատելը պարտադիր չէ։

26. Կաթնատու ցեղի կենդանիներին առանց 100 բալային շկալան կիրառելու ըստ էքստերյերի և կոնստիտուցիայի գնահատելու դեպքում «գերազանց» կամ «լավ» գնահատական տրվում է կենդանու կրծքի լավ կամ գերազանց բարեկազմության դեպքում (լայն, խորը, առանց թիակների ետևի սղմվածության) ուղղագիծ մեջքի, գոտկատեղի, կոնքի, բավարար զավակի, ոտքերի ուղիղ դրվածքի, կուրծք արտահայտված թրաձևության և կարգինաձև կրծքության բացակայության դեպքում, ամուր ոսկրակազմով, առանց գերազարգացման և կոպտության։

Մսատու ցեղերի կենդանիներին գնահատելու դեպքում «գերազանց» թվանշան տրվում է քիփ՝ կոմպակտ կազմվածքի, ամուր և ոչ գերազարգացած ոսկրակազմի, լավ արտահայտված մսատու տիպի, իրեն հասակի և սեռի համար ֆիզիկապես նորմալ զարգացման, կարճ և հաստ վզի, առանց թիակների հետևից սղմված, լայն և խորը կրծքի, լավ զարգացած ներքնակրծքի, լայն և խորը մարմնի, կլոր կողերի, լավ ծածկված մկանունքների, լայն և ուղիղ մեջքի, գոտկատեղի, զավակի, երկար,

լայն և ուղիղ ետնամասի, լավ զարգացած ազդրերի, ուղիղ և լայնադիր առաջին և ետին կարճ ոտքերի, վերջինիս թրաձևության և կարգինաձև կորության բացակայության դեպքում։

Բոնիտիրովկայի ենթարկվող կենդանու էքստերյերի շեղման աստիճանին նայած՝ տրվում է նրան գնահատական՝ լավ, բավարար, անբավարար և վատ։

27. Կենդանուն բոնիտիրովկայի ենթարկելու ժամանակ որոշվում է նաև նրա գիրությունը՝ ճարպոտ, միջակից բարձր, միջակ և միջակից ցածր։

Դ. Կենդանու առողջական վիճակը

28. Խոշոր եղջյուրավոր անասունների անասնաբուժական մշակումը կատարվում է մինչև բոնիտիրովկան սկսելը։

29. Բոնիտիրովկայի ժամանակ լրացվող փաստաթղթերում նշվում է կենդանու առողջական վիճակը, տրավմատիկ վնասվածքները, կրծի արատները։ Առողջական վիճակի մասին տվյալներն անպայման հաշվի են առնվում կենդանու նշանակումը որոշելիս, զուգավորման պլան կազմելիս, զոոտեխնիկական, անասնաբուժա-պրոֆիլակտիկ կամ առողջացման միջոցառումների պլան կազմելիս։

III ԴԱՍԵՐԻ ՈՐՈՇԵԼԸ

30. Բոնիտիրովկայի ժամանակ զտարյուն և IV գեներացիայի մետիս կենդանիները բաշխվում են հետևյալ հինգ դասերի՝

Էլիտա—ռեկորդ,
Էլիտա,
I դաս,
II դաս,
III դաս։

Մետիս, լավացրած և ոչ-ցեղական կենդանիների բոնիտիրովկայի ժամանակ սահմանվում են հետևյալ հինգ դասերը՝

Ռեկորդ,
Ընտիր,
I դաս,
II դաս,
III դաս։

Ա. Կովերի դասերը

31. Կովերի դասերը որոշվում են ըստ հետևյալ հատկանիշների կոմպլեքսի՝ կիթը, կաթի մեջ ճարպի պարունակությունը, կենդանի քաշը, կոնստիտուցիան և էքստերյերը։

Կովերի դասը որոշելու հիմնական գնահատական ընդունվում է նրա մթերատվության գնահատումը (կիթը և ճարպի տոկոսը)։ Ըստ մթերատվության կովի դասը կոմպլեքսային հատկանիշներով որոշելիս կարելի է բարձրացնել կամ ցածրացնել միմիայն մեկ դասով այն դեպքում, երբ՝ ա) կովի դասը և՛ ըստ էքստերյերի և՛ ըստ կենդանի քաշի բարձր է կամ ցածր է մեկ-երկու դասով. բ) դասը ըստ էքստերյերի կամ կենդանի քաշի բարձր կամ ցածր է երկու և ավելի դասով։ Ըստ մթերատվության էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասի կովերի նկատմամբ կոմպլեքսային դասի իջեցումը մինչև էլիտա և ընտրովիների դասը թույլատրվում է միմիայն այն դեպքերում, երբ կովի էքստերյերը և կենդանի քաշը գնահատվել է I դասով և ցածր։

Ըստ մթերատվության էլիտա և ընտրովի կովերի դասի բարձրացումը էքստերյերի և կենդանի քաշի ցուցանիշներով մինչև կոմպլեքսային էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասերը — չի թույլատրվում։

32. Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղի և ոչ ցեղական կովերի դասերը սահմանվում են № 1 տախտակում-ցույց տրված պահանջների հիման վրա։

33. Կովերի էքստերյերի աչքի ընկնող արատային հոդվածների առկայության դեպքում էքստերյերային գնահատման շկալայում թված քանակից չի թույլատրվում կովերին էլիտա և ընտրովիների և էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասերին վերագրել։

34. Եթե կաթի ճարպի տոկոսը կամ կիթը լակտացիայի 300 օրում կամ կարճացրած լակտացիայում չի բավարարում տվյալ ցեղի համար սահմանված պահանջներին, բայց լակտացիայի 300 օրվա կիթը մեկ տոկոսանի կաթով արտահայտված՝ 10%-ով գերազանցում է համապատասխան դասի համար սահմանված ստանդարտի պահանջներից, կենդանիները դասվում են տվյալ դասին։

35. Կաթի ճարպի տոկոսի վերաբերյալ տվյալների բացակայության դեպքում կովի դասը որոշվում է բոլոր մնացած ցուցանիշներով, բայց կաթի վերաբերյալ պահանջը բարձրացվում է 10%-ով։

Տախտակ № 1

Կարճատու և կարճա-մսատու ցեղի և ոչ-ցեղական կովերի դասերը ոռոնելը

ա) օվիցների համար

Դասերը	Կիթը լակտացիայի 300 օրում				Կենդանի քաշը						Զտարյուն և բոլոր գեներացիայի մեստիս անասունների էքստերյերի և կոնստիտուցիայի գնահատման պահանջները	
					Զտարյունների և IV գեներացիայի մեստիսների համար			III, II և I գեներացիայի մեստիսների, լավացրածների և ոչ ցեղայինների համար				
	I լակտացիայում	II լակտացիայում	III լակտացիայում	% Կաթի յուղը	I ծնից հետո	II ծնից հետո	III ծնից հետո	I ծնից հետո	II ծնից հետո	III ծնից հետո	ըստ 100 բալային շկալայի	ըստ 5 բալային սիստեմի
Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	4800	5600	6200	3,7	440	495	540	420	470	515	85 բալ	5 բալ
Էլիտա և ընտրովիներ .	3600	4200	4650	3,7	420	470	515	420	470	515	80 »	5 »
I դաս	2400	2800	3100	3,7	400	450	490	400	450	490	70 »	4 »
II դաս	1800	2100	2350	3,7	360	410	440	360	410	440	60 »	3 »
III դաս	II դասի պահանջից ցածր											

բ) Սիմմենտալների համար

Դասերը	Կիթը լակտացիայի 300 օրում				Կենդանի քաշը						Զտարյուն և բոլոր գեներացիայի մեստիս անասունների էքստերյերի և կոնստիտուցիայի գնահատման պահանջները	
					Զտարյուն և IV-րդ գեներացիայի մեստիսների համար			III, II և I գեներացիայի մեստիսների, լավացրածների, ևոչ ցեղայինների համար				
	I լակտացիայում	II լակտացիայում	III լակտացիայում	% Կաթի յուղը	I-ին ծնից հետո	II-րդ ծնից հետո	III-րդ ծնից հետո	I-ին ծնից հետո	II-րդ ծնից հետո	III-րդ ծնից հետո	Ըստ 100 բալային շկալայի	Ըստ 5 բալային սիստեմի
Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ . . .	4600	5400	6000	3,7	460	520	560	440	495	535	85 բալ	5 բալ
Էլիտա և ընտրովիներ	3450	4050	4500	3,7	440	495	535	440	495	535	80 »	5 »
I դաս	2300	2700	3000	3,7	420	470	510	420	470	510	70 »	4 »
II դաս	1700	2000	2250	3,7	380	430	460	380	430	460	60 »	3 »
III դաս	II դասի պահանջից ցածր											

Ծանոթություն. — Համաձայն սույն հրահանգի 16-րդ կետի լավացրած և ոչ-ցեղական անասունները բոնիտերովկայի են ենթարկվում տվյալ տնտեսության համար ընդունված պլանային ցեղի ստանդարտներով։

Բ. Ցուլերի դասերը

36. Ցուլերի դասերը որոշվում են հետևյալ հատկանիշների կոմպլեքսով.

ա) ըստ ցեղագրության (ծագման).

բ) ըստ կենդանի քաշի.

գ) ըստ էքստերյերի և կոնստիտուցիայի.

դ) ըստ սերունդի:

37. Ցուլերի դասը ըստ ցեղագրության (ծագման) որոշվում է մոր դասով, և հոր դասով՝ ըստ № 2 սխեմայի:

Սխեմա № 2

Ցուլերի դասը որոշելը ծնողների դասով

Մոր դասը	Հոր դասը			
	էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	էլիտա և ընտրովիներ	I դաս	II դաս
Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	—	—
Էլիտա և ընտրովիներ . .	էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա և ընտրովիներ	—	—
I դաս	էլիտա և ընտրովիներ	I դաս	I դաս	—
II դաս	I դաս	I »	II »	II դաս
III դաս	II »	II »	III »	III »

Ծանոթություն.— ա) Մոր դասը և հոր դասը որոշվում են բոլոր հատկանիշների կոմպլեքսով: Կոմպլեքսով գնահատելն անհնարին լինելու դեպքում կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի մոր դասը սահմանվում է նրա կաթով, կաթի ճարպի տոկոսով և կենդանի քաշով, իսկ հոր դասը՝ մոր դասով, կաթով, կաթի ճարպի տոկոսով և կենդանի քաշով, իջեցնելով մեկ դասով ի դիմաց մոր դասի:

Հոր դասը որոշող տվյալների բացակայության դեպքում բոնիտիրովկայի ենթարկվող ցուլի դասը ըստ ծագման սահմանվում է միայն ըստ մոր դասի, բայց մեկ դասով ցածր: Բոնիտիրովկայի ենթարկվող ցուլի հոր աղջիկների մթերատվության վերաբերյալ տվյալներ լինելու դեպքում, նրա դասը որոշվում է հաշվի առնելով աղջիկների տվյալները № 4 տախտակով:

բ) Ցուլի ծագման վերաբերյալ փաստաթղթերի բացակայության դեպքում ցուլի դասը սահմանվում է նրա կենդանի քաշով, կոնստիտուցիայով և էքստերյերով, իջեցնելով մեկ դասով. բայց այդ դեպքում դասը սահմանվում է ոչ բարձր I դասով, և բոնիտիրովկայի քարտում նշում է կատարվում՝ «առանց ծագումի»:

38. Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղի ցուլերի դասը ըստ կենդանի քաշի, կոնստիտուցիայի և էքստերյերի որոշելը կատարվում է, ելնելով հետևյալ պահանջներից՝

Տախտակ № 2

Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղի ցուլ—արտադրողների դասերի համար նվազագույն պահանջները ըստ նրանց անհատական որակի

Հատկանիշները	Դասերը				
	Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա և ընտրովիներ	I դաս	II դաս	III դաս
Կենդանի քաշը տոկոսներով ՊՏՖ ստանդարտից	110	105	100	90	II դասի պահանջից ցածր
Կոնստիտուցիան և էքստերյերն ըստ 100 բալային շկալայի .	85	80	75	65	65 բալից ցածր

Նույնը բացարձակ թվերով ըստ ցեղերի՝

Շվեցների համար

Դասերը	Կենդանի քաշը հասակում (կգր.)					Կոնստիտուցիան և էքստերյերը ըստ 100 բալային շկալայի
	1 տ. 6 ամս.	2 տար.	3 տար.	4 տար.	5 տար. և ավելի	
Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	410	505	650	780	880	85
Էլիտա և ընտրովիներ . .	390	480	620	745	840	80
I դաս	370	460	590	710	800	75
II դաս	330	410	530	640	720	65
III դաս	II դասի պահանջից ցածր					65 բալից ցածր.

Սիմմենտալների համար

Դասերը	Կենդանի քաշը հասակում (կգր.)					Կոնստիտուցիան և էքստերյերը ըստ 100 բալային շկալայի
	1 տար. 6 ամս.	2 տար.	3 տար.	4 տար.	5 տար. և բարձր	
Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	440	450	680	800	900	85
Էլիտա և ընտրովիներ . .	420	515	650	765	860	80
I դաս	400	490	620	730	820	75
II դաս	360	440	560	660	740	65
III դաս	II դասի պահանջից ցածր					65 բալից ցածր

39. Ցեղագրությամբ սահմանված ցուլի դասը մնում է անփոփոխ, եթե ցուլի կենդանի քաշի և էքստերյերի ցուցանիշները համապատասխանում են այդ նույն դասի պահանջներին:

Այն դեպքում, երբ պահանջներն ըստ կենդանի քաշի և էքստերյերի բարձր են կամ ցածր մեկ դասով, կամ եթե այդ հատկանիշներից մեկի ցուցանիշը ցածր կամ բարձր է երկու դասով, համեմատած ըստ ցեղագրության սահմանված դասի հետ, այդ դեպքում ցուլի դասը համապատասխանորեն բարձրացվում է կամ ցածրացվում մեկ դասով:

40. Սովխոզներում և տոհմաբուծարաններում բոնիտիրովկայի ենթարկվող ցուլի սերնդի նկատմամբ մթերատվության տվյալների առկայության դեպքում ցուլի դասը ըստ սերնդի որոշվում է կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի համար:

41. Ծագումով, կոնստիտուցիայով, էքստերյերով և կենդանի քաշով որոշված բոնիտիրովկայի ենթարկվող ցուլի դասը բարձրացվում կամ ցածրացվում է մեկ դաս, կախված նրա սերնդի գնահատումից, ըստ որում, եթե դուստրերի թիվը 20-ից շատ է, դասի ցածրացումը կամ բարձրացումը թույլատրվում է մեկ դասի տարբերության դեպքում, 4-ից մինչև 20 դուստրերի քանակի դեպքում բարձրացումը կամ ցածրացումը թույլատրվում է 2 դասի տարբերության դեպքում և քանակով մինչև 4 դուստրերի դեպքում թույլատրվում է միմիայն դասի բարձրացում այն պայմանով, եթե բոլոր դուստրերն իրենց ցեղագրությամբ դասը գերազանցում են ոչ պակաս քան երկու դասով:

Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի արտադրող ցուլերի դասերն ըստ նրանց սերնդի որոշելու նվազագույն պահանջներ

Դուստրերի քանակի դեպքում	Ցուլերի դասերը							
	Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ		Էլիտա և ընտրովիներ		I դաս		II դաս	III դաս
	Բոլոր դուստրերի միջին կիթը ՊՏԳ ստանդարտի համեմատությամբ տոկոսներով	Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասերին համապատասխանող դուստրերի քանակը	Բոլոր դուստրերի միջին կիթը ՊՏԳ ստանդարտի համեմատությամբ տոկոսներով.	Էլիտա և ընտրովիների դասին համապատասխանող դուստրերի քանակը	Բոլոր դուստրերի միջին կիթը ՊՏԳ ստանդարտի համեմատությամբ տոկոսներով	I դասի դուստրերի քանակը		
1— 3	—	100 %	—	100 %	—	100 %	II դասի պահանջից ոչ ցածր բոլոր դուստրերի միջին մթերատվությունը	II դասի պահանջից ցածր բոլոր դուստրերի միջին մթերատվությունը
4— 5	150	2	125	2	100	2— 3		
6—10	130	2—3	115	2—3	95	3— 6		
11—20	120	3—4	110	3—4	93	7—12		
20-ից բարձր	115	Դուստրերի ընդհանուր քանակի 20 %	105	Դուստրերի ընդհանուր քանակի 20 %	90	Դուստրերի ընդհանուր քանակի 60 %		

1775
41

Ըստ որում մեծահասակ դուստրերի կոնստիտուցիայի և էքստերյերի միջին բալային գնահատականը 100 բալային շկալայով պետք է լինի ոչ պակաս՝

Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա և ընտրովիներ	I դաս
75 բալ	70 բալ	65 բալ

42. Ցուլի գնահատման դեպքում վերցվում է մոր և դուստրերի լակտացիաներից ամենաբարձր կիթը, իսկ ճարպի %-ը (տվյալների առկայության դեպքում) վերցվում է ամենաբարձր լակտացիայի միջինը:

43. Ցուլի դասը սերունդով որոշելու դեպքում դուստրերի կիթը հաշվի է առնվում միմիայն այն սովխոզների, կոլխոզային ֆերմաների բրիգադաներում, որոնք ունեն կովերի միջին կիթ ոչ պակաս II դասի պահանջից:

ՀՍՍՀ-ССР А. Мясникова

Բոլոր դուստրերի միջին կիթը հաշվելու համար առաջին և երկրորդ ծնի կիթերը վեր են ածվում երրորդ ծնի և բարձր, որպիսիք սահմանված են պետտոհմ գրքի համար կամ համաձայն վերջին բոնիտիրովկայի տվյալների կիթի փաստացի հարաբերակցության: Այն դեպքում, երբ ցուլի դուստրերի ճնշող մեծամասնությունը տալիս են միմիայն առաջին լակտացիայի կաթը, մնացած դուստրերի կաթը դարձյալ վերցվում է առաջին լակտացիայի համար: Եթե դուստրերի ճնշող մեծամասնության ամենաբարձր մթերատվությունը հայտնաբերված է 2-րդ լակտացիայով, մնացած հասակավոր դուստրերի համար կաթը վերցվում է 2-րդ լակտացիայով, իսկ առաջին ծին դուստրերի կաթը հաշվի չի առնվում: Վերջին երկու դեպքերում միջին կիթը հաշվելու համար 3-րդ լակտացիայի վերածելը չի կատարվում:

Գ. Մատղաշների դասերը

44. Մատղաշները ենթարկվում են բոնիտիրովկայի 10 օրական հասակից, ըստ հետևյալ հատկանիշների կոմպլեքսի՝ ցեղայնության (արյան չափ), ծագման, կենդանի քաշի, կոնստիտուցիայի, էքստերյերի և տվյալ ցեղին յուրահատուկ արտահայտված տիպի:

Ծանոթություն.—Կոնստիտուցիայի և էքստերյերի գնահատումը կատարվում է 6 ամսական հասակից:

45. Ոչ-ցեղական մատղաշին (ցուլիկներ և էգ հորթեր), ինչպես և կարմիր-նեմկա, բեստուժևյան, խոլմոգորյան ցեղի I և II գեներացիայի ցուլիկներին դաս չի սահմանվում, այլ միմիայն որոշվում է նրանց նշանակումը:

46. Մատղաշի ցեղայնությունը որոշելը կատարվում է նույն ձևով, ինչպես և մեծահասակ անասունների համար (տես № 1 սխեման):

47. Մատղաշի դասը սահմանվում է՝

ա) ըստ ծագման,

բ) ըստ կենդանի քաշի և

գ) ըստ կոնստիտուցիայի ու էքստերյերի:

48. Մատղաշի դասն ըստ նրա ծագման սահմանվում է նույն ձևով, ինչ ձևով մեծահասակ ցուլերի դասը ըստ ծագման (տես ծանոթություններով № 2 սխեման):

49. Դասն ըստ կենդանի քաշի սահմանվում է սույն հրահանգին կցված հավելվածի մեջ նշված ստանդարտներին համապատասխան:

50. Դասը որոշելն ըստ ծագման և կենդանի քաշի կատարվում է համաձայն № 3 սխեմայի:

Սխեմա № 3

Ցուլիկների և էգ մատղաշների դասը որոշելն ըստ ծագման և կենդանի քաշի

Դասը ըստ ծագման	Դասերը ըստ կենդանի քաշի				
	Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա և ընտրովիներ	I դաս	II դաս	III դաս
Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ	Էլիտա և ընտրովիներ	I	II
Էլիտա և ընտրովիներ	Էլիտա և ընտրովիներ	Էլիտա և ընտրովիներ	Էլիտա և ընտրովիներ	I	II
I դաս	I	I	I	II	III
II դաս	I	I	II	II	III
III դաս	II	II	II	III	III

51. Բոնիտիրովկայի ժամանակ մատղաշի կոնստիտուցիայի, էքստերյերի և ցեղի արտահայտության գնահատությունը կատարվում է հինգ բալային սիստեմով, առանց էքստերյերի յուրաքանչյուր հոդվածի մանրամասն նկարագրության:

52. Մատղաշի դասային գնահատումն ըստ ծագման և կենդանի քաշի իջեցվում է մեկ դասով, կոնստիտուցիայի, էքստերյերի և տիպիկ լինելու համար 3 բալից ցածր գնահատում տալու դեպքում և բարձրացվում է մեկ դասով II և III դասի մատղաշի համար՝ էքստերյերը 4 և 5 թվանշանով գնահատելու դեպքում և I դասի մատղաշի համար—5 թվանշանի դեպքում:

IV. ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ ՈՐՈՇԵԼԸ

53. Սովխոզներում դասերը որոշելուց հետո բոնիտիրովկայի ենթարկված բոլոր անասուններն ըստ նշանակման բաշխվում են 3 խմբի՝

Առաջին խումբը — *Արդյունաբերական սովխոզներում տոհմային կորիզն է և տոհմային սովխոզներում — սելեկցիոն խումբը (առաջատար տոհմային խումբը)՝*

ա) իր ժառանգական արտադրական հատկություններով հոտի վերարտադրության նպատակով անհրաժեշտ քանակի լավագույն մայրական գլխաքանակը (կովեր և երինջներ),

բ) սովխոզի (տոհմ. սովխոզի) արտադրող ցուլեր.

գ) երկսեռ մատղաշներ, որոնք թողնվում են տնտեսությունում ռեմոնտի և հոտի վերարտադրության համար:

Երկրորդ խումբը — արտադրական՝

ա) մնացած կովերը, որպիսիք թողնվում են տնտեսությունում ռեմոնտի պահանջից ավելի մատղաշներ և կաթնային ու մսային մթերքներ արտադրելու համար.

բ) ավելցուկ արտադրող ցուլեր, որոնք նշվում են որպես տոհմայիններ վաճառելու.

գ) երկսեռ տոհմային մատղաշներ, որոնք նշանակված են վաճառելու կոլխոզներին և սովխոզներին:

Երրորդ խումբը — *անասուններ, որոնք նշանակվում են բտման և մսացու հանձնելու համար՝*

ա) արտադրական նպատակների համար ոչ պիտանի կովեր.

բ) զուգավորման համար անպետք արտադրող-ցուլեր և

գ) կաթնային և այլ սովխոզներում տոհմային ու արտադրական նպատակների համար անպետք մատղաշներ:

54. Կոլխոզներում անասունների բոնիտիրովկայի ժամանակ բոնիտիրովկայի տեղեկագրերում անպայման նշվում են՝

ա) մեծահասակ կենդանիներ, որոնցից հանձնարարվում է կոլխոզին մատղաշներ աճեցնել իր հոտի ռեմոնտի և վերարտադրության համար.

բ) տնտեսությունում որպես տոհմային թողնվող մատղաշներ և

գ) մատղաշներ, նախորոշված վաճառքի համար որպես տոհմայիններ:

V. ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄՆ ՈՒ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

55. Բոնիտիրովկան անց է կացվում ամեն տարի աշնան շրջանում:

56. Սովխոզներում բոնիտիրովկա անցկացնելու ընդհանուր ղեկավարությունն իրականացվում է այն համապատասխան ժողկոմատների և կազմակերպությունների կողմից, որոնց իրավասության տակ են գտնվում սովխոզները, և անց են կացվում սովխոզի ուժերով: Կոլխոզներում և կոլխոզնիկների մոտ եղած անասունների բոնիտիրովկան անց են կացնում ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի օրգանները՝ հողօրգանների զոոտեխնիկական ուժերի միջոցով:

57. Բոնիտիրովկայի պատշաճ կազմակերպման պատասխանատվությունը դրվում է՝ տոհմաբուծարաններում դիրեկտորի և ավագ զոոտեխնիկի վրա, բոնիտիրովկա անցկացնելու գործում հողբաժնի պարտադիր մասնակցությամբ, իսկ պետտոհմաբուծարանի կողմից չսպասարկվող շրջաններում՝ հողբաժնի վարիչի անասնապահության գծով տեղակալի և հողբաժնի ավագ զոոտեխնիկի վրա, սովխոզներում՝ սովխոզի դիրեկտորի և ավագ զոոտեխնիկի վրա:

58. Կոլխոզում անասունների բոնիտիրովկայի անմիջական անցկացումը դրվում է հանձնաժողովի վրա, որ կազմված է լինում բոնիտյոր-զոոտեխնիկից, անասնաբուժից կամ անասնաբուժակից, կոլխոզ ֆերմայի վարիչից և ենթաշրջանային զոոտեխնիկից:

Հանձնաժողովի աշխատանքներին ներգրավվում են փորձված կթվորներ, հորթապաններ, անասնապահական բրիգադների առաջավոր տավարապաններ: Անհատական օգտագործման տակ գտնված անասունների բոնիտիրովկայի ժամանակ հանձնաժողովի աշխատանքներին մասնակից է արվում գյուղսովետի անասնապահական սեկցիայի նախագահը:

Սովխոզներում բոնիտիրովկայի անցկացումը գլխավորում է հանձնաժողովը, որ կազմված է լինում սովխոզի դիրեկտորից, ավագ զոոտեխնիկից, սելեկցիոներ-զոոտեխնիկից և սովխոզի ավագ անասնաբուժից, ներգրավելով այդ աշխատանքին կթվորներին, հորթապաններին և անասնապահության առաջավոր տավարապաններին: Սովխոզի յուրաքանչյուր ֆերմայում հանձնաժողովի աշխատանքներին անպայմանորեն մասնակցում են ֆերմայի վարիչը, զոոտեխնիկը և համապատասխան ֆերմայի անասնաբույժ տեխնիկը, ինչպես և բոնիտիրովկայի ենթարկվող նախրի բրիգադիրը:

59. Բոնիտիրովկայի ենթարկվող կենդանիների դասերը և ցեղերը ճիշտ որոշելու անձնական պատասխանատվությունը դրվում է բոնիտյոր-զոոտեխնիկների վրա: Բոնիտյոր-զոոտեխ-

նիկների կազմը հաստատվում է ռեսպուբլիկական ՀԺԿ-ի և երկրամասային (մարզային) հողօրգանների անասնապահական վարչության պետի հատուկ հրամանով, իսկ սովխոզներում՝ վարչության պետի կամ տրեստի դիրեկտորի հրամանով։

60. Բոնիտիրովկայի ժամանակ կենդանիներին ավելի ճիշտ գնահատում տալու նպատակով յուրաքանչյուր տնտեսություն (սովխոզ, կոլխոզ) ամբողջ տարվա ընթացքում պարտավոր է անցկացնել ներքոհիշյալ միջոցառումները զոոտեխնիկական հաշվառման գծով՝

ա) հաշվի առնել յուրաքանչյուր կովի ամենօրյա կիթը.

բ) ամեն ամիս որոշել կաթի ճարպի տոկոսը.

գ) ամեն ամիս կշռել տոհմային մատղաշները.

դ) սիստեմատիկորեն տանել կովերի զուգավորման, ծնի և ցամաքելու գրանցումները.

ե) պարբերաբար, սահմանված ժամկետին կշռել հասակավոր անասունները և մատղաշները.

զ) հորթը ծնվելուց հետո մեկ օրվա ընթացքում նորածնի մասին տվյալները գրանցել մատղաշների աճեցման գրքում։

է) հաշվի առնել ցուլերին և I ու բարձր դասի կովերին անհատորեն կերցրած կերերի քանակը, իսկ մնացած անասունների համար ըստ խմբերի։

ը) մանրակրկիտ գրանցումներ կատարել ծագման և ժառանգականության վերաբերյալ.

թ) բոլոր սովխոզներում, կոլխոզային տոհմային ֆերմաներում և տոհմաբուծարանի սպասարկած շրջանի բոլոր կոլխոզային ֆերմաներում ունենալ տոհմային գիրք՝ ՍՍՌՄ ՀԺԿ-ի և կենտլիճվարչության կողմից հաստատված ձևերով։

ժ) ճշտապահորեն և բարեխղճորեն կատարել բոլոր տոհմային ու արտադրական գրանցումները և նյութերը մեծ խնամքով պահպանել դրամական փաստաթղթերին հավասար։

61. Բոնիտիրովկայից առաջ, յուրաքանչյուր տնտեսություն (սովխոզ, կոլխոզ) անց է կացնում՝

ա) լակտացիայի ընթացքի կաթի հաշվում, սահմանում է օրվա ամենաբարձր կիթը և նախապատրաստում է բոլոր նյութերը, որոնք բնութագրում են կենդանուն ըստ նրա տոհմային գործունեության, առողջական վիճակի և այլն.

բ) բոլոր խոշոր եղջյուրավոր անասունների անասնաբուժական մշակում՝ անպայմանորեն ավարտելով այն մինչև բոնիտիրովկայի սկիզբը.

գ) կենդանիների համարների ստուգում, վերականգնելով ոչ պարզ կամ կորցրած համարները.

դ) ոչ շուտ քան բոնիտիրովկան սկսելուց 2 շաբաթ առաջ յուրաքանչյուր անասունի կենդանի քաշի որոշելը (առավոտյան մինչև կերի բաշխելը և արոտ քշելը)։

62. Բոնիտիրովկան սկսելուց առաջ բոնիտյոր-զոոտեխնիկը հողբաժնի հետ միասին (կոլխոզների համար) և սովխոզի դիրեկտորի հետ միասին (սովխոզի համար) ըստ առանձին ֆերմաների և նախրի կազմում է բոնիտիրովկա անցկացնելու օրացուցային պլան, հաշվի առնելով անասնաբուժա-սանիտարական պահանջները և ձեռք առնելով համապատասխան սանպրոֆիլակտիկ միջոցներ։

63. Տնտեսություններում անասունների բոնիտիրովկան անց է կացվում հանձնաժողովի միջոցով հետևյալ կարգով՝

ա) ֆերմաներում և բրիգադաներում անց են կացվում արտադրական խորհրդակցություններ, ուր բացատրվում են բոնիտիրովկայի խնդիրները, կատարման կարգը, բրիգադիրների, կթվորների, հորթապահների և տավարապահների մասնակցության անհրաժեշտությունն անասունների բոնիտիրովկայի՝ աշխատանքին.

բ) ստուգվում է կենդանիների կերակրման, խնամքի և պահպանման կազմակերպումը.

գ) ստուգվում են նախրի սկզբնական արտադրական հաշվառման բոլոր տվյալները (կիթի, զուգավորման, ծնի, անասունի կշռման գրանցումները, առողջական վիճակի մասին տվյալները և այլն).

դ) զոոտեխնիկական հաշվառման տվյալների հիման վրա լրացվում են ցուլերի բոնիտիրովկայի քարտերը, կովերի, երինջների, էգ հորթերի և մատղաշների համար բոնիտիրովկայի տեղեկագիրն ու քարտերը, բացառությամբ էքստերյերի և կոնստիտուցիայի վերաբերյալ տվյալների, գիրության վիճակի, առողջության և դասերի, որոնք լրացվում են անմիջապես կենդանիներին նայելով.

ե) այնուհետև կատարվում է կենդանիների անմիջական զոոտեխնիկական զննում։ Նայելու ժամանակ ստուգվում է համարների ճշտությունը, անունը, գույնը և նշանները, կենդանիների տարիքը, նրանց ցեղայնությունը, որոշվում է գիրությունը, նշվում է առողջական վիճակը, գնահատվում է կենդա-

նու էքստերյերը և կոնստիտուցիան։ Կենդանիներին անմիջապես նայելու բոլոր տվյալները գրանցվում են բոնիտիրովկայի քարտի և տեղեկագրի համապատասխան սյունակներում։

Ցեղայնության, մթերատվության, կոնստիտուցիայի, էքստերյերի, կենդանի քաշի և առողջական վիճակի գնահատման հիման վրա սահմանվում է դասը և այնուհետև յուրաքանչյուր կենդանու նշանակումը.

Ծանոթություն.—Եթե կենդանիները նախորդ տարում ըստ էքստերյերի ստացել են վերջնական գնահատական և եթե էքստերյերի գնահատականը 100 բալային շկալայով ընթացիկ տարում չի անցկացվել, էքստերյերի վերաբերյալ գրաֆաներում դրվում է անցյալ տարվա բոնիտիրովկայով ստացված էքստերյերի ցուցանիշը։ Ըստ որում այն կենդանիների նկատմամբ, որոնց մոտ կիթի և կենդանի քաշի փոփոխություն չի կատարվել, որպիսին հիմք է տալիս կենդանու դասային վերագնահատում կատարելու, դարձյալ դրվում է այդ նույն դասը, որը յուրացվել էր նրա կողմից անցյալ տարվա բոնիտիրովկայի ժամանակ։

64. Բոնիտիրովկան կատարվում է սկզբում առողջ անասուն ունեցող ֆերմաներում և վերջին հերթին բոնիտիրովկայի են ենթարկվում տուբերկուլյոզով, բրուցելյոզով և այլ ինֆեկցիոն հիվանդություններով հիվանդ անասունները, ինչպես և ինֆեկցիոն հիվանդություններով հիվանդ հորթեր ունեցող նախիրը։ Ինֆեկցիոն հիվանդությունները մեկ տեղից մյուսը փոխադրելուց խուսափելու համար պետք է ձեռք առնվեն պրոֆիլակտիկ ամենախիստ միջոցներ։

65. Անասուններին նայելը վերջացնելուց հետո յուրաքանչյուր տնտեսությունում բոնիտիրովկայի հանձնաժողովը կազմում է բոնիտիրովկայի հաշվետվություն։ Բոնիտիրովկայի արդյունքները քննության են առնվում տնտեսության (ֆերմայի) արտադրական խորհրդակցությունում։

VI. Բոնիտիրովկայի մասին հաշվետվությունը

66. Ցուլերի բոնիտիրովկայի անհատական քարտերը (ձև № 1 և 1ա), կովերի բոնիտիրովկայի տեղեկագրերը (ձև № 2 և 3) և երինջների, էգ հորթերի ու ցուլիկների բոնիտիրովկայի տեղեկագրերը (ձև № 4) լրացվում են՝

ա) կոլխոզներում երկու օրինակից, որոնցից պետտոհմաբուծարանի շրջանների կոլխոզներում մեկն ուղարկվում է տոհմաբուծարանին և երկրորդը շրջհողբաժնին. իսկ այն շրջաններում,

որոնք չեն սպասարկվում պետտոհմաբուծարանի կողմից՝ մեկն ուղարկվում է շրջհողբաժնին, իսկ մյուսը մնում է կոլխոզում.

բ) յուրաքանչյուր սովխոզում, կոլխոզային տոհմային ֆերմաներում և տոհմաբուծարանի սպասարկած շրջանի բոլոր կոլխոզային ֆերմաներում բոնիտիրովկայի տվյալներն անպայման մտցնում են տոհմային (գործարանային) գրքերը։ Մատղաշների բոնիտիրովկայի տեղեկագրերի պատճենները թողնվում են բոլոր կոլխոզներում.

գ) սովխոզներում կազմվում են՝ 1) կովերի կոնստիտուցիայի և էքստերյերի 100 բալային շկալայով (ձև № 3) գնահատման տեղեկագիր մեկ օրինակից, որպիսին մնում է սովխոզում. 2) կովերի և մատղաշների բոնիտիրովկայի տեղեկագրեր (ձև № 2 և 4) արդյունաբերական սովխոզներում մեկ օրինակից, տոհմային սովխոզում երեք օրինակից, որոնցից մեկը մնում է տոհմային սովխոզում, մյուսը ուղարկվում է համապատասխան վարչությանը, երրորդը ժողկոմատի վարչությանը. 3) արտադրող-ցուլերի բոնիտիրովկայի քարտերը (ձև № 1 և 1ա) երեքական օրինակից, որոնցից մեկը մնում է սովխոզում, մյուսն ուղարկվում է համապատասխան տրեստին և երրորդը ժողկոմատի համապատասխան վարչությանը.

դ) բոլոր սովխոզներում (տոհմ. տնտեսությունում) բացի այդ կազմվում և տրեստ են ուղարկվում՝ 1) բոնիտիրովկայի մասին հաշվետվությունը, ժողկոմատի կողմից սահմանված ձևով երեք օրինակից, որոնցից մեկ օրինակը հաստատվելուց հետո վերադարձվում է սովխոզին, երկրորդն ուղարկվում է ժողկոմատի համապատասխան վարչություն, երրորդը մնում է տրեստում.

67. Սովխոզը շրջհողբաժնին ներկայացնում է նախրի ցեղական կազմի մասին հաշվետվություն-հաշվետվության ձևով և բոլոր կենդանիների անհատական ցուցակագրությունը №№ 3 և 4 ձևերով, որոնք բավարարում են շրջանային և պետական տոհմային գրքեր գրանցելու պահանջներին։

68. Բոնիտիրովկայի տեղեկագրերի ամփոփումները (ձև № 5 և 6) կազմվում են՝

ա) տոհմաբուծարանների կողմից՝ երեք օրինակից, որոնցից մեկը մնում է տոհմաբուծարանում, երկրորդն ուղարկվում է ռեսպուբլիկական ՀԺԿ-ին, երկրամասային (մարզային) հողբաժնին և երրորդն ուղարկվում է ՍՍՌՄ ՀԺԿ-ին.

բ) տոհմաբուծարանների կողմից չսպասարկվող շրջանների բոլոր հողբաժինները՝ երկուական օրինակից, որոնցից մեկը մնում է հողբաժնում և երկրորդն ուղարկվում է ռեսպուբլիկական ՀԺԿ.-ին, երկրամասային (մարզային) հողօրգաններին։

69. Ռեսպուբլիկական հողժողկոմատները, երկրամասային (մարզ) հողօրգանները ՍՍՌՄ ՀԺԿ-ին բոնիտիրովկայի տեղեկագրերի ամփոփումները (ձև № 5 և 6) ներկայացնում են միմիայն ըստ այն շրջանների, որոնք չեն սպասարկվում տոհմաբուծարանների կողմից։

VII. ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ

70. Շրջ. հողբաժինները, տոհմաբուծարանները, իսկ սովխոզներում անմիջապես բոնիտիրովկա անցկացնող հանձնաժողովները բոնիտիրովկայի նյութերի հիման վրա մշակում են՝

ա) առաջիկա տարվա զուգավորման պլանը՝ ըստ առանձին արտադրողների, ցույց տալով նրանց ամրացվող մայրերի քանակը, դասերը, գեներացիաները և զուգավորման եղանակները, օգտագործելով լավագույն զտարյուն և մետիս ցուլերն արհեստական սերմնավորման կայաններում։

Մայրերի նկատմամբ ցուլերի ընտրության պլանը պետք է ապահովի՝ ցեղայնության լավացումը և հոտի մթերատվության բարձրացումը (ազնվարյունության չափի բարձրացում, կթի բարձրացում, կաթի յուղայնություն, կենդանի քաշի, սերնդի վաղահասություն, ամուր և առողջ սերնդի ստեղծում, նրա էքստերյերի և կոնստիտուցիայի լավացում), մայրերին առողջ, մարմնի բարեկազմությամբ և կոնստիտուցիայով լավագույն ցուլերով ծածկելու միջոցով, որոնք ունեն մայրերից ավելի բարձր բալային գնահատական և որակի նկատմամբ ստուգված սերմ։ Մայրերին համապատասխան արտադրողների ընտրության ժամանակ պետք է ապահովել բուծումը սելեկցիոն-տոհմային աշխատանքների պլանին համապատասխան գծով, թույլ չտալով անսիստեմ, մոտ ազգակցական բուծում։

բ) Նախիրը տոհմային անասուններով կոմպլեկտավորելու պլանը, ցածրորակ արտադրողներին ավելի բարձրորակներով փոխարինելու կարգը և ժամկետը։

գ) Տոհմային անասունների գնման և վաճառքի պլանը և տոհմային մատղաշների աճեցման միջոցառումները։

դ) Կենդանիների առանձնացումը շրջտոհմային և պետտոհմային գրքեր գրանցելու համար և նրանց մասին հողօրգաններին տվյալներ ներկայացնելը։

ե) Ցուցմունքներ զոոտեխնիկական հաշվառում տանելու մասին։

զ) Անասնաբուժական կոնկրետ միջոցառումներ առաջիկա տարում հոտն էպիզոոտիկ հիվանդություններից պաշտպանելու, ինչպես և եղած հիվանդությունների լիկվիդացիայի մասին։

71. Բոնիտիրովկա անցկացնող հանձնաժողովը ցուցմունքներ է տալիս շտկելու նկատված թերությունները՝ անասունները շենքով, բազմատեսակ և լիարժեք կերերով, ջրով և կանոնավոր խնամքով, կերակրմամբ և պահպանմամբ ապահովելու վերաբերյալ։

VIII. ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՆՇՈՒՄԸ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ԱՆՈՒՆՆԵՐ ՏԱԼԸ

72. Բոլոր սովխոզներում և կոլխոզային ֆերմաներում կենդանիների նշումը և նրանց անուն տալը հանդիսանում է պարտադիր։

73. Կենդանուն դույքային համար և անուն տրվում է նրա ծնվելու առաջին օրը։ Բոնիտիրովկայի ժամանակ կենդանիների դույքային համարը փոփոխել չի թույլատրվում, բայց պարտադիր կարգով համարակալվում են համար չունեցող կամ այս կամ այն պատճառով իրենց դույքային համարը կորցրած կենդանիները։

74. Նորածին հորթերին դույքային համար և անուն տալիս է սովխոզում ֆերմայի զոոտեխնիկը, կոլխոզներում՝ ԿԱՖ-ի վարիչը ըստ անունների ցուցակի և հերթական համարների, որոնք նախօրոք հաստատվում են սովխոզներում դիրեկտորի և կոլխոզներում—կոլխոզի նախագահի կողմից։

Անունների ցուցակը հաստատելու ժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալը՝

ա) յուրաքանչյուր տնտեսությունում (սովխոզում, կոլխոզում) չպետք է լինի երկու միանման անուն.

բ) կենդանիների անունները պետք է լինեն հասարակ, հասկանալի, ըստ հնարավորության կարճ և գեղեցիկ, բայց ոչ մի դեպքում չպետք է համընկնեն քաղաքական-հասարակական տերմինների հետ, մարդկանց անվան, ազգությունների անունների հետ և կամ չպետք է լինեն կենդանիներին արատավորող անուններ։

75. Նորածին հորթերի համարակալումը, չհամարակալած ավելի բարձր հասակի մատղաշների և մեծահասակ անասունների համարակալումը յուրաքանչյուր տնտեսությունում սկսվում է առաջին համարից և տարվում է աճող կարգով մինչև 9999 համարը, որից հետո սկսվում է նորից առաջին համարից։ Նույն համարների կրկնողությունը նույն տնտեսությունում երկու կամ մի քանի կենդանիների մոտ չի թույլատրվում։ Այդ նպատակով այս կամ այն կենդանուն տրված համարը հանվում է հերթական համարների թվից։ Կենդանուն առաջուց տրված համարը փոփոխման ենթակա չէ։

76. Այն սովխոզներում, որտեղ կա մի քանի ֆերմաներ, որպեսզի գույքային համարները չկրկնվեն, յուրաքանչյուր ֆերմային յուրացվում է որոշ քանակի հերթական համարներ։ Օրինակ՝ № 1 ֆերման մատղաշներին համարակալում է 1-ից մինչև 1999 համարով, № 2 ֆերման՝ 2000-ից մինչև 3999 և այլն։

77. Մատղաշների գույքային համարը դրվում է դաճման (տատուիրովկայի) միջոցով, աջ ականջին։ Միաժամանակ ավելի հուսալի լինելու համար ականջին ամրացվում է նույն համարի ժետոն կամ կնոպկա։

78. Երբ մատղաշն անցնում է մեծահասակ անասունների խումբը սովխոզներում և կոլխոզներում նրա աջ ականջին խփած դաճի համարը դամղվում է աջ եղջյուրին։

79. ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի թույլատվությամբ մեծ քանակությամբ մանր կոլխոզային ֆերմաներ ունեցող ցեղական անասնապահության շրջաններում հողբաժինները և տոհմաբուծարանները կարող են սահմանել շրջանի ամբողջ մեծահասակ անասունների համար միասնական հերթական համարներ։ Այս դեպքում մատղաշին տրվում է մոր համարը՝ տատուիրովկայով աջ ականջին, մեծահասակների շարքն անցնելիս նրան տրվում է շրջանի համար մեծահասակ կենդանիների հերթական համարը, այդպիսին դամղելով նրա աջ եղջյուրի վրա։

80. Կենդանիներին պետտոհմգրքում գրանցելիս տոհմային գրքի համարը դամղվում է ձախ եղջյուրի վրա (անեղջյուր կենդանու ձախ ականջին հագցվում է ժետոն կամ կնոպկա)։

Շկալա №1

Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի խոշոր եղջյուրավոր անասունների պունկտիրային գնահատման

Էքստերյերի, կոնստիտուցիայի և տիպիկայնության հոդվածները	Հոդվածների նկարագրությունը	Բալային գնահատումը — կովեր: Հնարավոր մաքսիմալ միավ	Գործակից	Ընդհանուր միավ	Բալային գնահատումը — ցուլեր: Հնարավոր մաքսիմալ միավ	Գործակից	Ընդհանուր միավ
1. Էքստերյերի հոդվածները							
1. Գլուխը, վիզը	Գլուխը, վիզը	5	1	5	5	1	5
2. Կուրծքը	ա) կրծքի լայնությունը և կողերի կլորությունը	5	1	5	5	2	10
	բ) կրծքի խորությունը	5	1	5	5	1	5
3. Մեջքը, մեջքը, գոտկատեղը	Լայնությունը, երկարությ. և հավասարությունը	5	3	15	5	3	15
4. Գավակը	ա) լայնությունը	5	1	5	5	1	5
	բ) երկարությունը	5	1	5	5	1	5
	գ) տանիքաձևության բացակայությունը	5	1	5	5	1	5
	դ) հետույքի կախության բացակայությունը	5	1	5	5	1	5
5. Կուրծքը	Կրծքի ձևը, դասավորությունը և պտուկների ձևը	5	3	15	—	—	—
6. Ետին և առաջին ոտքերը	Ոտքերի դրվածքը, կարգինաձևության և թրաձևության բացակայությունը	5	1	5	5	2	10
7. Կոնստիտուցիան	ա) Մարմնակազմի համաչափությունն ամբողջությամբ և մթերատվության տնտեսական ուղղության համապատասխանելը	5	2	10	5	3	15
	բ) Ոսկրակազմի ամրությունը	5	1	5	5	1	5
	գ) Մկանունքների զարգացումը	5	1	5	5	1	5
8. Տիպիքայնությունը	Ցեղի տիպի արտահայտված լինելը	5	2	10	5	2	10
	Գումարը՝	—	—	100	—	—	100

ՕԺԱՆԴԱԿ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԷՔՍՏԵՐՅԵՐԻ ՅԵՎ ԿՈՆՍՏԻՏՈՒՑԻԱՅԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ

(կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի համար)

Էքստերյերի, կոնստիտուցիայի և տիպիքայնության հոդվածները	«5» բալով գնահատելու համար պահանջվում է	Բալի իջեցում կատարվում է հետևյալ թերությունների համար
I Էքստերյերի հոդվածները		
1. Գլուխը և վիզը	Գլուխը թեթև, տիպիք ցեղի համար	Ծանր, գերազարգացած, ցուլագլուխ (կովի համար), կովի (ցուլի համար)
	Վիզը՝ երկար, ուղիղ, բարակ ծալքավոր մաշկով	Կարճ, կոպիտ.
2. Կրծքի լայնությունը և կողերի կլորությունը	Կուրծքը՝ լայն, թիակների ետևն առանց սղմվածության	Կուրծքը՝ նեղ, թիակների ետևը սղմված
	Կողերը՝ երկար կլոր շեղաձև	Կողերը տափակ.
3. Կրծքի խորությունը	Խորը	Ոչ խորը
4. Մնդավը, մեջքը և գոտկատեղը	Մնդավը՝ ուղիղ, բարձր, լայն կաթնա-մսատու ցեղի համար, ավելի նեղ կաթնատու ցեղի համար	Ցածր, սուր
	Մեջքը՝ լայն, երկար, ուղիղ	Նեղ, կարճ, կախ ընկած, սապատավոր
	Գոտկատեղը՝ լայն, ուղիղ, տափակ	Նեղ, կախ ընկած, տանիքաձև
5. Գավակը	ա) լայն	Սուր ետնամաս (шилозадость)
	բ) երկար	Կարճ
	գ) ուղիղ	Կախ ընկած
	դ) տանիքաձևության բացակայությունը	Տանիքաձև
6. Կուրծը	Մեծ, զարգացած գեղձերով և համաչափ զարգացած մասերով, երկար և լայն դրվածքի պտուկներով	Փոքր կամ կախ ընկած, ճարպային, անհամաչափ զարգացած մասերով. կարճ, իրար մոտ դասավորված, աննորմալ զարգացած պտուկներով
7. Առաջին և ետին ոտքերը	Առջևի ոտքերի դրվածքն ուղիղ	Ենթադաստակները մոտեցված
	Հետևի ոտքերի դրվածքն ուղիղ	Թրաձևություն, կարգինաձև, փղի դրվածքով
II. Կոնստիտուցիան	ա) մարմնակազմի համաչափությունն ամբողջությամբ և մթերատվության տնտեսական ուղղության համապատասխանելը	Մարմնակազմի անհամաչափ դասավորում և մթերատվության տնտեսական ուղղության անհամապատասխանելը
	բ) ամուր ոսկրակազմ, բայց ոչ ծանր և ոչ գերազարգացած	Ծանր, փխրուն գերզարգացած
	գ) մկանունքներն ամբողջ մարմնով լավ զարգացած	Թույլ զարգացած
III. Տիպիքայնությունը	Ըստ մարմնակազմի և գույնի անասունի տիպիքայնությունը գերազանց արտահայտված (ցեղի համար)	Տիպիքայնությունը թույլ արտահայտված

Հավելված Iա

ՕԺԱՆԴԱԿ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ԷՔՍՏԵՐՅԵՐԻ ՅԵՎ ԿՈՆՍՏԻՏՈՒՑԻԱՅԻ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ

(կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղերի համար)

Բոնիտիրովկայի ժամանակ խոշոր եղջյուրավոր անասունների մատղաշների դասն ըստ կենդանի քաշի որոշելու համար նվազագույն պահանջները

Ցեղը	Դասը	Կենդանի քաշը հասակում՝ 6 ամիս Ցուլիկ-ներ	6 ամիս Էգեր	9 ամիս Ցուլիկ-ներ	9 ամիս Էգեր	12 ամիս Ցուլիկ-ներ	12 ամիս Էգեր	18 ամիս Ցուլիկ-ներ	18 ամիս Էգեր	24 ամիս Ցուլիկ-ներ	24 ամիս Էգեր
Շվից	Ռեկորդ-էլիտա	180	170	240	230	300	285	410	365	510	420
	1-ին դաս	165	155	220	210	270	260	370	330	460	380
	2-րդ դաս	150	140	200	190	240	235	330	295	410	340
Սիմմենտալ	Ռեկորդ-էլիտա	200	190	275	255	330	310	440	350	540	440
	1-ին դաս	180	170	250	230	300	280	400	350	490	460
	2-րդ դաս	160	150	225	205	270	250	360	315	440	360
Կարմիր-նեմկա	Ռեկորդ-էլիտա	165	155	220	210	275	255	375	340	460	390
	1-ին դաս	150	140	200	190	250	230	40	310	420	350
	2-րդ դաս	135	125	180	170	225	205	305	280	380	310

Ծանոթություն 1. 3-րդ դասը 2-րդ դասից ցածր է։

2. Տախտակում ցույց տված (միջանկյալ) կենդանի քաշի պահանջն ըստ մատղաշների հասակի, ցեղի և դասի հանվում է այս նույն տախտակով հասակային խմբերի միջև յեղած օրվա միջին քաշի չափով։

Օրինակ՝ կարմիր-նեմկա ցեղի ցուլիկը 14 ամսական 5 օրական հասակում կշռում է 280 կգր. որոշվում է 1-ին դաս ըստ կենդանի քաշի (12 ամսական հասակում 250 կգր. + 15 × 2 կգր.—ամսվա համար քաշի աճը բազմապատկած 2-ով)։

Նվազագույն պահանջներն ըստ կթի, ճարպի տոկոսի և կովերի ու ցուլերի կենդանի քաշի, բոնիտիրովկայի 1-ին դասը գցելու և պետական տոհմային գրքում գրելու համար

Ցեղեր	Կովեր: Կիթը լակտացիայի 300 օրում. I լակտացիայում	Կովեր: Կիթը լակտացիայի 300 օրում. II լակտացիայում	Կովեր: Կիթը լակտացիայի 300 օրում. III լակտացիայում	Կովեր: Յուղայնության %	Կովեր: Կենդանի քաշը I ծնից հետո	Կովեր: Կենդանի քաշը II ծնից հետո	Կովեր: Կենդանի քաշը III ծնից հետո	Ցուլեր: Կենդանի քաշը հասակում 1 տար. 6 ամսական	Ցուլեր: 2 տարեկան	Ցուլեր: 3 տարեկան	Ցուլեր: տարեկան	Ցուլեր: 5 տարեկան և ավելի
Շվից	2400	2800	3100	3,7	400	450	490	370	460	590	710	800
Սիմմենտալ	2300	2700	3000	3,7	420	470	510	400	490	620	730	820
Կարմիր-նեմկաներ	2300	2700	3000	3,7	360	420	450	340	420	550	660	750

Մեստիզ անասունների ստանդարտները

I և II գեներացիայի անասունները, որոնք ստացվել են անդրկովկասյան ռեսպուբլիկաների տեղական անասունների և շվից, սիմենտալ ցեղի անասունների տրամախաչումից, բոնիտերովկայի են ենթարկվում հետևյալ ստանդարտներով՝

	Կովի կաթը լակտացիայի 300 օրում				Կովի կենդանի քաշը՝			Ցուլերի կենդանի քաշը հասակում՝				
	I լակտաց.	II լակտաց.	III լակտաց.	Կաթի ճարպ. միջ. %-ը	I ծնից հետո	II ծնից հետո	III ծնից հետո	1 տ. 6 ամս.	2 տարեկան	3 տարեկան	4 տարեկան	5 տարեկան և բարձր
Շվիցի մետիսները I դաս	2050	2400	2650	4,1	360	410	440	330	410	530	640	720
II դաս	1500	1800	2000	4,1	320	370	400	300	370	480	580	650
Սիմենտալի մետիս I դաս	1950	2300	2550	4,1	380	430	460	360	440	560	660	740
II դաս	1450	1700	1900	4,1	340	390	420	320	400	500	590	660

Գոմեշների տոհմային գրքերում գրանցելու ստանդարտները

Գոմշաբուծությունն Անդրկովկասում և մասնավորապես Հայաստանում տնտեսական խոշոր նշանակություն ունի։ ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի կողմից 1940 թվից հաստատված է գոմեշների լավագույն արտադրողներին և մայրերին տոհմային գրքերում գրանցելու համար արտադրական հետևյալ նվազագույն պահանջները՝

	Կաթը լակտացիայի 300 օրում				Կենդանի քաշը կիլոգրամներով						
					Կթու գոմեշներ			Արտադրող գոմեշներ			
	I լակտացիա	II լակտացիա	III լակտացիա	Կաթի ճարպի միջ. %-ը	I ծին	II ծին	III ծին	2 տարեկան	3 տարեկան	4 տարեկան	5 տարեկան և բարձր
Շրջ. տոհմային գրքում (ՇՏԳ)	800	950	1000	7,5	340	390	420	340	440	520	600
Պետ. տոհմային գրքում (ՊՏԳ)	900	1100	1300	7,5	380	430	460	380	480	570	650

ՑՈՒԼ-ԱՐՏԱԴՐՈՂԻ ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՔԱՐՏ

(լրացվում է կաթնատու և կաթնամսատու ցեղի ցուլերի համար)

Ձև № 1

1. Ցուլ . . . . (անունը)
2. Գույքային № (նշումն ականջում, եղջյուրի վրա) . . . .
3. ՇՏԳ № . . . .
4. ՊՏԳ № . . . .
5. Ցեղը և արյան չափը . . . .
6. Ծնելու տարեթիվը . . . .
7. Ծնելու տեղը . . . .
8. Ներմուծված . . . . (երկրի անունը և ներմուծման ժամանակը)
9. Ում է պատկանում . . . .
10. Գույնը և նշանները . . . .
11. Գիրությունը . . . .
12. Առողջական վիճակը . . . .
13. Կենդանի քաշը՝ կշռման ժամանակը . . . .
քաշը կգր.-ով . . . .

ՑՈՒԼԻ ՑԵՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայրը . . . . (անունը)
Գույքային № . . . . . . ՇՏԳ № . . . . . . ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .
Դասը . . . .

ՀՀ . . . . (անունը) ՀՄ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . ՇՏԳ № . . . . . Գույքային № . . . ՇՏԳ № . . .
ՊՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . Ցեղը և արյան չափը . . . .
Դասը . . . . Դասը . . . .

ՀՀՀ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՀՀՄ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՀՄՀ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՀՄՄ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՀՀՀՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՀՀՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՀՄՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՀՄՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՄՀՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՄՀՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՄՄՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՀՄՄՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

Մայրը . . . . (անունը)
Գույքային № . . . . . . ՇՏԳ № . . . . . . ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .
Դասը . . . .

ՄՀ . . . . (անունը) ՄՄ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . ՇՏԳ № . . . . . Գույքային № . . . ՇՏԳ № . . .
ՊՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . Ցեղը և արյան չափը . . . .
Դասը . . . . Դասը . . . .

ՄՀՀ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՄՀՄ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՄՄՀ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՄՄՄ . . . . (անունը)
Գույքային № . . . .
ՇՏԳ № . . . .
ՊՏԳ № . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . . .

ՄՀՀՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՀՀՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՀՄՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՀՄՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՄՀՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՄՀՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՄՄՀ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

ՄՄՄՄ . . . . . . (անունը)
№ . . . .
Ցեղը և արյան չափը . . . .

Քարտի մյուս երեսը

ՑՈՒԼԻ ՄՈՐ, ՏԱՏԻ, ՔՈՒՅՐԵՐԻ ՅԵՎ ԴՈՒՍՏՐԵՐԻ ՄԹԵՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ

Ազգակցական կապի աստիճանը	Անունը	Գույքային №	№№ ըստ ՇՏԳ	№№ ըստ ՊՏԳ	Ցեղը և գեներացիան	Ամենաբարձր կենդանի քաշը: կգր	Ամենաբարձր կենդանի քաշը: հասակում	Էքստերյերի և կոնստիտուցիայի բալային գնահատականը	Կաթնամթերատվության ամենաբարձր ցուցանիշները: Տարի	լակտացիան	Կթի օրերի թիվը	Լակտացիայի ցույց տրված օրերի կիթը	Կիթը 300 օրում կամ ավարտված կրճատ լակտացիայի համար	3-րդ լակտացիայի վերածած կիթը	Կաթի ճարպի միջին %-ը	Կովի դասը	Տնտեսության անունը, որտեղ ստացվել է ցույց տրված մթերատվությունը
Բոնիտերովկայի ենթարկվող ցուլի մայրը . .																	
Հոր մայրը																	
Ցուլի հոր դուստրերը 1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
. . . .																	

շարունակություն

Ցուլի հոր դուստրերի միջին կիթը*) Նույնը տոկոսներով ՊՏԳ-ի ստանդարտից	Անունը	Գույքային №	№№ ըստ ՇՏԳ	№№ ըստ ՊՏԳ	Ցեղը և գեներացիան	Ամենաբարձր կենդանի քաշը: կգր	Ամենաբարձր կենդանի քաշը: հասակում	Էքստերյերի և կոնստիտուցիայի բալային գնահատականը	Կաթնամթերատվության ամենաբարձր ցուցանիշները: Տարի	լակտացիան	Կթի օրերի թիվը	Լակտացիայի ցույց տրված օրերի կիթը	Կիթը 300 օրում կամ ավարտված կրճատ լակտացիայի համար	3-րդ լակտացիայի վերածած կիթը	Կաթի ճարպի միջին %-ը	Կովի դասը	Տնտեսության անունը, որտեղ ստացվել է ցույց տրված մթերատվությունը
Բոնիտերովկայի ենթարկվող ցուլի դուստրերը 1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	
15																	
. . . .																	
Բոնիտերովկայի ենթարկվող ցուլի դուստրերի միջին կիթը*) Նույնը տոկոսներով ՊՏԳ ստանդարտից																	

*) Միջին կիթի ցուցանիշը գրանցվում է «3-րդ լակտացիայի վերածած կիթը» սյունակը՝ իսկ եթե միջին կիթը հաշված է առանց 3-րդ լակտացիայի վերածելու (համաձայն բոնիտերովկայի հրահանգի § 47-ի), միջին կիթի ցուցանիշը գրանցվում է «կիթը 300 օրում» սյունակում, (այդ նույն սյունակում է գրանցվում 300 օրվա կիթը, համաձայն բոնիտերովկայի հրահանգի § 18 կարգի)։

(շարունակություն)

16. Ցուլի գնահատումն ըստ կոնստիտուցիայի և էքստերյերի

	Հոդվածների բալային գնահատականը		
	Բալ	Գործակիցը	Ընդհանուր բալը
1. Գլուխը, վիզը	—	1	—
2. Կուրծքը (լայն, խորը, կլոր կողեր)	—	3	—
3. Մեջքը, միջքը, գավակը (լայն, երկար և համասարեցված)	—	3	—
4. Գավակը (լայն, երկար, ուղիղ)	—	4	—
5. Ոտքերը (առջևի և հետևի)	—	2	—
6. Կոնստիտուցիան՝ ա) մարմնակազմի համաչափությունն ամբողջությամբ և մթերատվության ուղղության համապատասխանելը .	—	3	—
բ) ամուր ոսկրակազմ	—	1	—
գ) մկանունքների զարգացումը, մաշկի կազմությունը և այլն	—	1	—
7. Տիպիքայնությունը — ցեղի արտահայտված լինելը	—	2	—
Գումարը՝	—	—	—

17. Ցուլի օգտագործումը և սպերմայի որակը

Տարեթիվը	Ծածկված մայրերի թիվը				Տարվա ընթացքում ստացված սերունդը	Ցուլի սպերմայի որակը			Ակտիվությունը զուգավորելու ժամանակ
	Արհեստական սերմնավորում	Ջեռնաքաշ		Ընդամենը		Ուսումնասիրելու ժամանակ	Ակտիվությունը	Խտությունը	

18. Ցուլի դասը

ա) ըստ ցեղագրականի . . . .
բ) ըստ կենդանի քաշի . . . .
գ) ըստ էքստերյերի . . . .
դ) ըստ սերնդի . . . .
Ցուլի դասը ըստ կոմպլեքսային հատկանիշների . . . .
(բառերով)
Կենդանու նշանակումը . . . .
Բոնիտերովկան անց է կացված . . . . օրը . . . . . ամսի 194 թ.

Բոնիտերովկայի հանձնաժողով { Հանձնաժողովի նախ. . . . .
Բոնիտյոր . . . .
Հանձնաժ. անդամներ . . . . . . }

Ձև № 2

Անունը . . . .
№ ականջին / եղջյուրի վրա . . . . . . ՇՏԳ № . . .

ՏՈՀՄԱՅԻՆ ՀՈՎԻ ՔԱՐՏ

Գրանցված է ՊՏԳ մարկայի տակ № . . . .
Ժամանակը . . . . . 194 թ. ՊՏԳ տեսուչ՝ . . .

Ցեղը . . . . . Գեներացիան (արյան չափը) . . . Կենդանի քաշը 12 ամս. հասակում . . . կգր. առաջին ծածկմանը . . . . կգր.
Ում է պատկանում . . . . гյուղ սովետ . . . . շրջան . . . . մարզ . . . .
(Տնտեսության անունը)
Ծննդյան ժամանակը . . . . . . 19 . . թ. Ծննդավայրը . . . . գյուղ սովետ . . . . . . շրջան . . . . . մարզ . . .
(Տնտեսության անունը)
Գույնը և նշանները . . . . . . Տնտեսություն ներմուծվելու ժամանակը . . . 19 . . թ. Տնտեսութ. դուրս գրվելու ժամանակը . . .
Պատճառը . . . . Ուր է արվել . . . .

Հայրը . . № ականջին / եղջյուրի վրա . . . ՇՏԳ № . . . ՊՏԳ. № . . . .
Ցեղը . . . . արյան չափը . . . . . . դասը . . . .

Մայրը . № ականջին / եղջյուրի վրա . . . . ՇՏԳ № . . . ՊՏԳ № . . .
Ցեղը . . . . արյան չափը . . . . դասը . . . .

ՀՀ . . . .
№ ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . ՊՏԳ № . .
Ցեղը . . արյան չափը . . դասը . .

ՀՄ . . . .
№ ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . ՊՏԳ № . .
Ցեղը . . արյան չափը . . դասը . .

ՄՀ . . . .
№ ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . ՊՏԳ № . .
Ցեղը . . արյան չափը . . դասը . .

ՄՄ . . . .
№ ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . ՊՏԳ № . .
Ցեղը . . արյան չափը . . դասը . .

ՀՀՀ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . . Արյան չափ . . Դասը . . . .
ՀՀՄ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյան չափը . . . Դասը . . . .
ՀՄՀ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյան չափը . . . Դասը . . . .
ՀՄՄ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյան չափը . . . Դասը . . . .
ՄՀՀ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյան չափը . . . Դասը . . . .
ՄՀՄ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյանչ ափը . . . Դասը . . . .
ՄՄՀ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյան չափը . . . Դասը . . . .
ՄՄՄ . . . . . № ականջին / եղջյուրի վրա ՇՏԳ № . . . . ՊՏԳ № . . . . Ցեղը . . . . Արյան չափը . . . Դասը . . . .

ՀՀՀՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՀՀՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՀՄՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՀՄՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՄՀՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՄՀՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՄՄՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՀՄՄՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՀՀՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՀՀՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՀՄՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՀՄՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՄՀՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՄՀՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՄՄՀ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .
ՄՄՄՄ № . ՇՏԳ . . № ՊՏԳ . . № . . Ցեղը . Միջին դասը . . .

Կովի նախնիների և ծնողների մթերատվության ամենաբարձր ցուցանիշները

Ազգակցական կապը	Անունը	Տարին	Լակտացիան	Կթի օրերի թիվը	Կիթը լակտացիայի ընթացքում	Կիթը 300 օրում (կամ կրճատված լակտացիայի ընթացքում)	300 օրվա լակտացիայի կաթի միջին յուղայնությունը %-ով	Կաթնայուղը 300 օրում	Կենդանու քաշը		Ցեղայնությունը և էքստերիերի գնահատականը	Ծանոթություն
									կգ.	հասակում		

Կովի մթերատվությունը և կերակրումը

Տարին	Լակտացիան	Լակտացիայի կթի օրերի թիվը	Լակտացիայի չորացման շրջանի օրերի թիվը	Կիթը լակտացիայի ընթացքում	Կիթը լակտացիայի 300 օրում	Օրվա ամենաբարձր կիթը		300 օրվա լակտացիայի կաթի միջին յուղայնությունը %-ով	Կաթնայուղը 300 օրում	Կենդանու քաշը		Կերակրված է կեր լակտացիայի ընթացքում և ցամաքեցրած շրջանում (կգր)											
												Կոպիտ կեր		Հյութալի կեր		Խտացրած կեր		Արոտ			Ընդամենը		
						կգ.	լակտացիայի ամսում			կգ.	հասակում							Արոտի օրերի թիվը	Կերային միավորը	Հանքային կերեր	Կերային միավոր	Պրոտեին	100 կգ կաթի վրա ծախսված է կեր. միավ.

Կովի սերունդը

Սերմնավորված է		Ինչ ցուլով				Ծնման ամսաթիվը	Ծնվածքի քանակը	Որ ծնունդն է	Ստացված է սերունդ				
Տարին, ամիս, ամսաթիվ	Սերմնավորման ձևը	Անունը	Ցեղը և արյան չափը	№ եզրային վրա ականջին	№ ՇՏԳ / ՊՏԳ				Սեռը	Անունը	Կենդանի քաշը ծնվելիս	Համարը	Նշումներ նշանակման և դուրս գրելու մասին

Գնահատումն ըստ կոնստիտուցիայի և էքստերիերի

	Բալային գնահատականը							Բալային գնահատականը					
	1-ին բոնիտերովկայի ժամանակ (1-ին լակտաց. հետո)			2-րդ բոնիտերովկայի ժամանակ (3-րդ լակտաց. հետո)				1-ին բոնիտերովկայի ժամանակ (1-ին լակտաց. հետո)			2-րդ բոնիտերովկայի ժամանակ (3-րդ լակտաց. հետո)		
	բալ	բալ. ընդ.		բալ	բալ. ընդ.			բալ	բալ. ընդ.		բալ	բալ. ընդ.	
Գլուխը և վիզը							Կոնստիտուցիան՝						
Կուրծքը՝ լայնությունը, կրծքի խորությունը և կողերի կլորությունը							ա) մարմնակազմի համաչափությունն ամբողջությամբ և մթերատվության ուղղության համապատասխանելը						
Մեջքը, գոտկատեղը՝ լայնությունը, երկարությունը, հավասարեցված							բ) ամուր ոսկրակազմ . . .						
Գավակը՝ լայնությունը, երկարությունը և հավասարեցումը . . .							գ) մկանունքների զարգացումը						
Կուրծը՝ կրծի մեծությունը և ձևը, դասավորումը և պտուկների ձևը							Տիպիկայնությունը՝ ցեղի արտահայտված լինելը . . .						
Ոտքերը՝ առաջի — ամրությունը և դրվածքը, հետինը — ամրությունը, կարգինաձևության և թրաձևության բացակայությունը . . .							Ընդամենը բալեր . .						

Այլ ընկնող հոգվածները . . . .

Էքստերյերի պակասությունները և արատները . . . .

Չափումներ (սանտ.)	Հասակում 1 ծին (194 թ.)	Հասակում 3 ծին և բարձր (194 թ.)	Նշումներ, կրած հիվանդությունների, կատարված սրսկումների և հետազոտումների մասին: Տարի, ամիս, ամսաթիվ	Սրսկումների, հետազոտումների, հիվանդությունների անվանումը	Անասնաբուժ., անասնաբուժակի ստորագրությունը (պարզ)
1. Մնդավի բարձրությունը					
2. Մեջքի բարձրությունը					
3. Գավակի բարձրությունը					
4. Կրծքի խորությունը					
5. Կրծքի լայնությունը թիակների հետևում					
6. Լայնությունը զստերում					
7. Լայնությունը կոնքոսկրներում					
8. Մարմնի թեք երկարությունը՝ փայտով .					
9. » » » ժապավենով					
10. Կամակի թեք երկարությունը					
11. Կրծքի փաթը թիակների հետևից					
12. Դաստակի փաթը					

Սահմանված է դասն ըստ կոմպլեքս ցուցանիշների

Ամսաթիվ . . . 19 . . . թ. Ամսաթիվ . . . 19 . . թ.
Ամսաթիվ . . . 19 . . . թ. Ամսաթիվ . . . 19 . . . թ.
Ամսաթիվ . . . 19 . . . թ. Ամսաթիվ . . . 19 . . . թ.

Ստացված են պարգևներ ցուցահանդեսներում (ստացված պարգևները և ամսաթիվը)
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Ամսաթիվ . . . 19 . . թ. . . . . Ամսաթիվ . . . 19 . . թ. . . . .
ստորագրություն ստորագրություն

Քարտը ստուգեց

Ամսաթիվ . . . 19 . . թ. . . . . Ամսաթիվ . . . 19 . . թ. . . . .
ստորագրություն ստորագրություն

Ռեսպուբլիկա, երկրամաս (մարզ) . . . . Շրջան . . . . Ձև № 2

սովխոզ / կոլխոզ կովերի բոնիտիրովկայի տեղեկագիր . . . .

№ № ը/կ	Անունը	Գույքային №	Ըստ տոհմ. գրքի ՇՏԳ—ՊՏԳ	Ցեղը	Գեներացիան (արյան չափը)	Ծնի ժամանակը	Ծների թիվը	Ծագումը, Հայրը: Անունը	Հայրը: Գույք №	Հայրը: ՊՏԳ №	Հայրը: Ցեղը և գեներացիան	Հայրը: Դասը	Մայրը: Անունը	Մայրը: Գույք №	Մայրը: ՊՏԻ №	Մայրը: Ցեղը և գեներացիան	Մայրը: Դասը	Կենդանու քաշը: Կշռելու ժամանակը	Կենդանու քաշը: Քաշը կգր.	Գույնը և նշանները	Գիրությունը	Կրծի արատները և այլն	Առողջական դրությունը	Էքստերյերի և կոնստիտուցիայի գնահատականը: Բալ	Էքստերյերի աչքի ընկնող պակասությունները	Հաշվի առնվող վերջին լակտացիայի ծնի ժամանակը

(Շարունակությունը)

Հաշվի առնվող վերջին լակտացիային զուգավորման ժամանակը	Ինչ ցուլով է ծածկված (№ և անունը)	Կովի ամենաբարձր մթերատվությունը: Տարի	Լակտացիան	Կթի օրերի թիվը	Կիթը 300 օրում կամ կարճացված ավարտված լակտացիային	Օրվա ամենաբարձր կիթը	Ճարպի միջին %	Վերջին լակտացիայի մթերատվությունը: Լակտացիան	Լակտացիայի տևողությունը օրերով	Լակտացիայի ցույց տրված օրերի կիթը	Կիթը 300 օրում կամ կարճացված ավարտված լակտացիային	Օրվա ամենաբարձր կիթը	Ճարպի միջին %	Բոնիտիրովկայով սահմանված է Դաս: Ըստ մթերատվության	Ըստ կենդանի քաշի	Ըստ կոնստիտուցիայի և էքստերյերի	Կոմպլեքս ցուցանիշներով	Նշանակումը	Ծանություն

Բոնիտիրովկան անց է կացված . . . . ամիս . . . . . օր 194 թ.

Բոնիտիրովկայի հանձնաժողով՝ նախագահ՝
հանձնաժող. անդամներ՝

Ձև № 3

Կովերի էքստերյերի և կոնստիտուցիայի գնահատման տեղեկագիրը 100-բալային սկալայով

№№ ը/կ	Անունը	Գրանցման №	Էքստերյերի հոդվածները										Կոնստիտուցիան			Տիպայնությունը	Ընդհանուր միավոր	Ծանոթություն
			Գլուխ և պարանոց	Կրծքի լայնությունը	Կրծքի խորությունը	Մեջքը, ծոծրակը, գոտկատեղը	Գավակը				Կուրծը	Ոտքերը	Մարմնակազմվածքի ներդաշնակությունը	Ոսկրային համակարգը	Մկանային համակարգը			
							Լայնությունը	Երկարությունը	Հորիզոնականությունը	Ազդրերի լցվածությունը								

Ծանոթություն.—Տեղեկագիրը լրացվում է համարների նույն հերթականության կարգով, ինչ որ կովերի բոնիտիրովկայի տեղեկագրերը (Ձև №2)։

Ձև № 4

ԵՐԻՆՋՆԵՐԻ, ԷԳ ՄՈՋԻՆՆԵՐԻ ԵՎ ՑՈՒԼԻԿՆԵՐԻ ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ռեսպուբլիկա, Երկրամաս (Մարզ) . . . . Շրջան . . . .

սովխոզ / կոլխոզ . . . . կշռումը կատարված է կշեռքի վրա / չափումներով . . . . օր . . . ամիս 194 . . . թ.

№№ ը/կ	Անունը	Գրանցման №	Ցեղայնությունը	Գույնը	Ծնվելու տարեթիվը	Ծագումը								Մոր ամենաբարձր մթերատվությունը					Դասակարգը	Կենդանի քաշը				Ինչ նպատակի համար է	Ընտրության արդյունքը	Ծանոթություն
						Հայրը				Մայրը																
						Անունը	Գրքի №№ ՑՏԳ—ՊՏԳ	Ցեղը և ցեղայնությունը	Դասը	Անունը	Գրքի №№ ՊՏԳ—ՑՏԳ	Ցեղը և ցեղայնությունը	Դասը	Տարին	Լակտացիան	Կաթի կգ	Կիթը 300 օրում	Կաթի յուղայնությունը %		Ծննդյան ժամանակ	6 ամս. հասակում	12 ամս. հասակում	Վերջին կշռումը			

Գնահատման արդյունքները			Դասը		Նշանակումը
Տիպի արտահայտված լինելը	Կոնստիտուցիա, էքստերյերը (գերազանց, լավ, բավարար, անբավարար, վատ)	Ծագումը (դասը)	Կենդանի քաշը (դասը)	Կոմպլեքս հատկանիշներով	

Բոնիտիրովկան անց է կացված . . . . ամիս . . . . օր 194 . . . թ.

ԲՈՆԻՏԻՐՈՎԿԱՅԻ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ՝ (ստորագրություն) Նախագահ՝ . . . . Բոնիտյոր՝ . . . . .

Հանձնաժողովի անդամներ՝ . . . .

Լրացվում է առաջ երինջները, հետո էգ մոզիները և ապա ցուլիկները։
Այդ խմբերում մեծ քանակությամբ անասուններ լինելու դեպքում ամեն մի խմբի համար կազմվում է առանձին տեղեկագիր։

Հաստատված է
ՍՍՌՄ ՀԺԿ-ի կողմից
23 սեպտեմբերի 1939 թ.

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻ ՏՈՀՄԱՅԻՆ ԳՐՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

I. ՏՈՀՄԱՅԻՆ ԳՐՔԵՐԸ ՎԱՐԵԼՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

1. Տոհմային գրքեր վարելու խնդիրն է անասունների ցեղի լավացումը և նրանց մթերատվության բարձրացումը՝ տվյալ ցեղի անասունների մեջ եղած լավագույնների ընտրության միջոցով։ Տոհմային գրքերում տարվում են այդ անասունների տոհմային և մթերատվության հատկանիշների սիստեմատիկ և ճիշտ հաշվառումը, ինչպես և նրանց կերակրման և պահպանման պայմանների հաշվառումը։ Բացի այդ տոհմային գրքերն ընդհանրացնում են սովխոզների և կոլխոզների աշխատանքի փորձը։

2. Տոհմային գրքերը վարվում են սերտորեն կապված տոհմային գործի մյուս միջոցառումների հետ, որոնք անց են կացվում սովխոզներում և կոլխոզներում հետևյալ կարգով՝

ա) ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի և ՍՍՌՄ Սովխոզժողկոմատի կողմից սահմանված ձևերով սովխոզներում և կոլխոզներում սիստեմատիկորեն անց է կացվում սկզբնական զոոտեխնիկական հաշվառում.

բ) սկզբնական զոոտեխնիկական հաշվառման և անմիջականորեն կենդանիների զննման հիման վրա տնտեսություններում յուրաքանչյուր տարի անց է կացվում կենդանիների բոնիտիրովկա, համաձայն ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի և ՍՍՌՄ Սովխոզժողկոմատի կողմից հաստատված կենդանիների բոնիտիրովկայի հրահանգների.

գ) անմիջականորեն սովխոզում և կոլխոզում հենց տնտեսության կողմից տարվում են տոհմային (գործարանային) գրանցումներ՝ գործարանային գրքի ձևով։

դ) շրջանային հողբաժինների կողմից ցեղերի շրջայնացման ընդունված պլանի համաձայն ըստ ցեղի և ցեղային խմբերի տարվում է շրջանային տոհմային գիրքը (ՇՏԳ).

ե) ռեսպուբլիկական հողժողկոմատների, երկրամասային և մարզային հողբաժինների կողմից տվյալ ցեղի լավագույն տոհմային անասունների համար ըստ անասնատեսակի և ցեղերի տարվում է միասնական պետական տոհմային գիրք (ՊՏԳ)։

3. Տոհմային կենդանիների սկզբնական զոոտեխնիկական հաշվառումն անց է կացվում ըստ հետևյալ ցուցանիշների՝

ա) յուրաքանչյուր կովի կթի ամենօրյա հաշվառում.

բ) կաթի ճարպի տոկոսի որոշելը ոչ պակաս երկու ամիսը մեկ անգամ, իսկ տոհմային ֆերմաներում՝ ոչ պակաս քան ամիսը մեկ անգամ.

գ) կովերի ցամաքեցնելու, ծնի և զուգավորման սիստեմատիկ գրանցումներ.

դ) անասունների պարբերական կշռումներ.

ե) ծնվելուց հետո մեկ օրվա ժամանակամիջոցում նորածին հորթերի վերաբերյալ տվյալների հաշվառում մատղաշների աճեցման գրքերում։

զ) կերցրած կերերի անհատական (ՊՏԳ ստանդարտի կովերի և ցուլերի համար) և խմբակային (բոլոր մնացած անասունների համար) հաշվառում.

է) կենդանիների ծագումի և ցեղայնության հաշվառում.

ժ) տոհմային ցուլերի օգտագործման անհատական հաշվառում և սպերմայի որակի հաշվառում։

4. Երրորդ կետում ցույց տրված ցուցանիշների հաշվառումը կատարվում է ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի և Սովխոզժողկոմատի կողմից սահմանված միասնական ձևերով։ Սկզբնական զոոտեխնիկական հաշվառման այլ ձևեր մտցնելն, ինչպես և նրանց մեկ օրինակից ավելի լրացնելը կտրականապես արգելվում է.

5. Կոլխոզնիկների անհատական օգտագործման տակ գտնվող անասունների 3-րդ կետում ցույց տրված ցուցանիշների հաշվառումը կատարվում է հսկիչ հաշվետուների միջոցով։ Առանձին աչքի ընկնող կենդանիների հաշվառումը կարող է անմի-

ջականորեն կատարվել կոլխոզի կամ ենթաշրջանային զոոտեխնիկի միջոցով։

6. Շրջանային և պետական տոհմային գրքերում գրանցվում են սովխոզներին, կոլխոզներին, կոլխոզնիկներին, բանվորներին և ծառայողներին պատկանող ցեղական կենդանիները։

7. Կենդանիների ընտրությունը և տոհմային գրքերում գրանցելը կատարվում է՝

ա) շրջանային տոհմային գրքում՝ շրջհողբաժնի տոհմային գծով աշխատող զոոտեխնիկի կողմից։ Պետտոհմբուծարանի սպասարկած շրջաններում ընտրությունը կատարում է տոհմբուծարանի շրջանային զոոտեխնիկը։

բ) Պետտոհմային գրքերում՝ ռեսպուբլիկական ՀԺԿ, երկրային և մարզային հողբաժինների տոհմային գործի և տոհմային գրքերի տեսուչները։

8) Պետտոհմային գրքում կենդանիների գրանցումը հաստատվում է երկրամասային (մարզային) հողբաժինների պետերի և մարզային բաժանում չունեցող ռեսպուբլիկաների հողժողկոմների հրամանով։

9. Կենդանիներին տոհմային գրքերում գրանցելը կատարվում է բոնիտիրովկայի տվյալների, սկզբնական զոոտեխնիկական հաշվառման և կենդանիների նայման միջոցով։

10. Շրջանային և պետական տոհմային գրքերում չեն գրանցվում հետևյալ կենդանիները՝

ա) բնածին պակասություններ ունեցողները՝ որպիսիք արգելք են հանդիսանում նրանց տոհմային օգտագործմանը.

բ) միաժամանակ բրուցելյոզի և տուբերկուլյոզի նկատմամբ դրական ռեակցիա տվողները.

գ) բրուցելյոզի և տուբերկուլյոզի կլինիկական նշաններ ունեցողները.

Ծ ա ն ո թ ո ւ թ յ ո ւ ն.—բրուցելյոզի կամ տուբերկուլյոզի նկատմամբ դրական ռեակցիա տվող, բայց հիվանդության կլինիկական նշաններ չունեցող խոշոր եղջյուրավոր անասունները գրանցվում են շրջանային և պետական տոհմային գրքերում, նշում անելով՝ «բրուցելյոզ-տուբերկուլյոզի դրական ռեակցիա տվող»։

11. Շրջանային և պետական տոհմային գրքերում գրանցված կենդանիների խոտանումը կոլխոզներում կատարվում է շրջհողբաժնից նշանակված անասնաբուժա-զոոտեխնիկական հատուկ հանձնաժողովի միջոցով, նրանց ակտը հողբաժվարի

կողմից հաստատվելուց հետո։ Տոհմբուծարանների շրջաններում հանձնաժողովի կազմի մեջ մտցվում է տոհմբուծարանի զոոտեխնիկը։ Սովխոզներում խոտանումը կատարվում է սովխոզի անասնաբուժա-զոոտեխնիկական հանձնաժողովի միջոցով, վերջինիս ակտը սովխոզի դիրեկտորի կողմից հաստատվելուց հետո։

12. Պետական կամ շրջանային տոհմային գրքերում գրանցված կենդանու անկման դեպքում կամ եթե այն դուրս է հանվում տնտեսությունից, այդ մասին կենդանու տերը (սովխոզ, կոլխոզ, կոլխոզնիկներ) պարտավոր է անմիջապես հայտնել հողբաժնին կամ տոհմբուծարանին։ Տնտեսության զոոտեխնիկը կամ ենթաշրջանային զոոտեխնիկը համապատասխան գրքերում և քարտերում նշում է կենդանու դուրս գրման օրը և տեղը (մարզ, շրջան, տնտեսություն)։

Ծ ա ն ո թ ո ւ թ յ ո ւ ն.— Պետտոհմ գրքերում գրանցված կենդանիների համար հողբաժինը, տնտեսությունից տեղեկություն ստանալուց հետո, երեք օրվա ընթացքում հայտնում է ռեսպուբլիկական հողժողկոմատին։

13. Տնտեսությունից, շրջանից, հանրապետությունից դուրս եկած կենդանիները տոհմային գրքերից չեն հանվում, բայց կենդանու դուրս գալու մասին ծանուցում ուղարկելու հետ միաժամանակ տոհմային գրքում և ատեստատում (անհատական քարտը) արվում է համապատասխան նշում։

14. Մի տնտեսությունից մի այլ տնտեսության վաճառված զտարյուն կամ մետիս կենդանիների համար տրվում է սահմանված ձևի տոհմային վկայական։ Տոհմային վկայականը սովխոզի անասունների համար տրվում է սովխոզի կողմից— սովխոզի դիրեկտորի և զոոտեխնիկի ստորագրությամբ, կոլխոզի անասունների համար՝ կոլխոզի կողմից—հողբաժնի վարիչի կամ տոհմաբուծարանի դիրեկտորի, զոոտեխնիկի և կոլխոզի նախագահի ստորագրությամբ, կոլխոզնիկի անհատական օգտագործման տակ եղած անասունի համար՝ շրջհողբաժնի, իսկ տոհմբուծարանի շրջաններում՝ տոհմբուծարանի դիրեկտորի կողմից։

Ծ ա ն ո թ ո ւ թ յ ո ւ ն.— Պետական տոհմային գրքում գրանցված կենդանիներին, որոնց համար տնտեսությանն ատեստատ է տրված, տոհմային վկայական չի տրվում։

15. Մի շրջանում, մարզում պետական տոհմային գրքերում գրանցված կենդանիները մի այլ շրջան, մարզ փոխադրելիս կրկին անգամ տոհմային գրքերում չեն գրանցվում, այլ

հաշվի են առնվում առանձին գրքերում և ռեեստրերում առանց գրանցումը հրամանով ձևակերպելու։

16. Սովխոզները, կոլխոզները, կոլխոզնիկները, բանվորները և ծառայողները պարտավոր են շրջանային և պետական տոհմային գրքերում գրանցված կենդանիներին և նրանցից ստացված սերունդը գնել խնամքի, կերակրման և պահպանման լավագույն պայմաններում, ապահովել նրանց լրիվ և առավել էֆեկտիվ օգտագործումը, համաձայն սովխոզի և հողային օրգանների կողմից հաստատված տոհմային-սելեկցիոն աշխատանքների պլանների։

17. Շրջհողբաժինների սովխոզների, տոհմբուծարանների զոոտեխնիկները և տոհմային գործի ու տոհմային գրքի տեսուչները այդ աշխատանքը կազմակերպում են տնտեսություններում և սիստեմատիկ հսկողություն են ունենում նրա ճիշտ կատարման վրա։

18. Այն կենդանիները, որոնք 1934 թ. ստանդարտներով գրանցված են պետական և շրջանային տոհմային գրքերում, տոհմային գրքերից չեն հանվում, բացառությամբ այն կենդանիների, որոնք գրանցված են եղել տոհմային գրքերում առանց պաշտպանելու 1934 թ. հրահանգով սահմանված կանոնները և ստանդարտները։

II. ՍՈՎԽՈԶՆԵՐԻ ՑԵՎ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ ՏՈՀՄԱՅԻՆ (ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ) ԳՐՔԵՐՈՒՄ ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ԳՐԱՆՑԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

19. Սովխոզի և կոլխոզի տոհմային (գործարանային) գրքերը տարվում են բոլոր սովխոզներում, տոհմբուծարանների սպասարկման շրջանների բոլոր կոլխոզներում և տոհմբուծարանների շրջաններից դուրս բոլոր տոհմային ֆերմաներում։

20. Տոհմային (գործարանային) գրքեր են գրանցվում սկզբնական զոոտեխնիկական հաշվառման և բոնիտիրովկայի փաստացի տվյալներով հետևյալ կենդանիները՝

Բոլոր մեծահասակ զտարյուն և մետիս կենդանիները, ինչպես և ըստ տեղական ցեղային խմբերի տոհմային սովխոզներում, տոհմային կոլխոզֆերմաներում և տոհմբուծարանների սպասարկման շրջանի բոլոր կոլխոզներում, իսկ արդյունաբերական սովխոզներում բացի այդ, ըստ մթերատվության հատկապես գնահատելի տեղական և լավացրած կենդանիները, որոնք

բոնիտիրովկայի ժամանակ առանձնացվել են որպես տոհմային կորիզ։

Կենդանու մթերատվության և տոհմային գործունեության վերաբերյալ տվյալները գրանցում է տնտեսության զոոտեխնիկը իր անձնական պատասխանատվությամբ, իսկ նրա բացակայության դեպքում՝ ենթաշրջանային զոոտեխնիկը։ Կենդանիների ծագման, արյան չափի, էքստերյերի գնահատման տվյալները գրանցում է բոնիտյոր զոոտեխնիկը և վավերացվում է քարտի վրա նրա ստորագրությամբ։

21. Տնտեսության տոհմային (գործարանային) գրքերը տարվում են № 1 և № 2 ձևերով արտադրողների և մայրերի համար առանձին։ Գրանցումը գրքերում կատարվում է անհատական աճող (գույքային) համարների կարգով։

III. ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՏՈՀՄԱՅԻՆ ԳՐՔԵՐՈՒՄ ԳՐԱՆՑԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

22. Խոշոր եղջյուրավոր անասունների շրջանային տոհմային գրքերում գրանցվում են այն ցուլերը և կովերը, որոնք ունեն արյան չափ ոչ պակաս՝

ա) առաջին գեներացիայի (${}^{1}/_{2}$ արյան) ըստ շվից, սիմմենտալ, հոլլանդական և այլ ցեղերի.

բ) երրորդ գեներացիայի (${}^{7}/_{8}$ արյան) կարմիր-նեմկա և այլ ցեղերի, ինչպես և 2-րդ գեներացիայի ցուլեր, որոնք սերվում են ռեկորդիստկա կովերից և երկրորդ գեներացիայի ռեկորդիստկա կովերից.

գ) զտարյուններ (ըստ տեղական ցեղի խմբերի տիպիկները) ըստ ցեղերի և ցեղական խմբերի — յարոսլավյան, կարմիր գորբատովյան, սերո-ուկրայնական և ուրիշները։

23. Շրջանային տոհմային գրքում գրանցվող կովերը պետք է ունենան մթերատվության ցուցանիշներ ոչ պակաս № 1 տախտակում ցույց տվածներից։

24. Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղի կովերը, որոնց նկատմամբ չկան ստուգված տվյալներ, 300 օրվա կամ կարճացրած (բայց լրիվ) լակտացիայի կաթնատվության տվյալներ, շրջանային տոհմային գրքերում չեն գրանցվում։ Նույնպես չեն գրանցվում շրջանային տոհմային գրքերում այն կովերը, որոնց կաթի ճարպի տոկոսը որոշվում է 2 ամսից ավելի տևողության ընդհատումներով։

25. Մասնագիտացված մսատու սովխոզներում շրջտոհմային գրքում կարող են գրանցվել նաև այնպիսի կովեր, որոնք կաթնամթերատվության վերաբերյալ տվյալներ չունեն, եթե միայն ըստ կենդանի քաշի և էքստերյերի նրանք բավարարում են II դասի պահանջից ոչ ցածր ցուցանիշներ,

26. Շրջանային տոհմային գրքում կարելի է գրանցել այնպիսի կովեր, որպիսիների կաթի ճարպի տոկոսը լակտացիայի 300 օրում կամ կարճացրած լակտացիայի կիթը չի բավարարում ցեղի համար սահմանված պահանջները, բայց լակտացիայի 300 օրվա կիթը արտահայտված մեկ տոկոսանի կաթով՝ 10 %-ով գերազանցում է № 1 տախտակում սահմանված պահանջի ստանդարտները:

27. Ցուլերը շրջտոհմային գրքում գրանցվում են $1\frac{1}{2}$ տարեկան և բարձր հասակում, որպիսիք միանգամայն պիտանի են զուգավորման համար օգտագործելու համար և ցուցանիշների կոմպլեքսով բավարարում են բոնիտիրովկայի II դասի պահանջներից ոչ ցածր պահանջների:

Ծանոթություն.— Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղի ցուլերը, որոնք մայրերի կամ դուստրերի կաթնատվության և կաթի ճարպի տոկոսի վերաբերյալ տվյալներ չունեն, ՇՏԳ չեն գրանցվում:

28. I և II գեներացիայի մետիսները, որոնք ստացվել են՝ շվից, սիմենտալ ցեղի և անդրկովկասյան ռեսպուբլիկաների տեղական ցեղերի տրամախաչումից, գրանցվում են շրջանային տոհմային գրքի № 2 տախտակում (էջ 46) ցույց տված ստանդարտներով:

ՇՏԳ գրանցելու ընդհանուր կանոններ

29. Շրջտոհմային գրքում գրանցելու համար կենդանիների ընտրությունը կատարվում է նրանց բոնիտիրովկայի ժամանակ: Շրջտոհմային գրքի համար ընտրված կենդանիների մասին տվյալները բոնիտյոր-զոոտեխնիկը մտցնում է բոնիտիրովկայի տեղեկագիրը, նշելով՝ ենթակա է գրանցման շրջ. տոհմային գրքում:

Բոնիտիրովկայի տեղեկագրերը բոնիտյորը ներկայացնում է շրջհողբաժնին, իսկ տոհմբուծարանի շրջաններում՝ տոհմբուծարանին:

30. Շրջհողբաժնի տոհմային գծով աշխատող զոոտեխնիկը և տոհմբուծարանի զոոտեխնիկը բոնիտիրովկայի տեղեկագրերն

ստանալով ստուգում են յուրաքանչյուր անասունին վերաբերող տվյալները և պահանջներին համապատասխանելու դեպքում նրանց գրանցում են շրջտոհմային գրքում, իսկ բոնիտիրովկայի տեղեկագրերում նշում են գրանցման համարը և ժամանակը: Կենդանիների գրանցումը շրջտոհմային գրքում ձևակերպվում է հողբաժնի ստորագրությամբ:

31. Բոնիտիրովկայի տեղեկագրերը պահվում են հողբաժնի առանձին մատյաններում՝ որպես փաստաթղթեր հիմնավորելու կենդանիներին շրջտոհմային գրքում գրանցելու ճշտությունը:

32. Շրջհողբաժինը հողբաժնի ստորագրությամբ երկու շաբաթվա ընթացքում գրավոր տեղեկություն է ուղարկում կենդանու տիրոջը, որը պահվում է տնտեսությունում որպես փաստաթուղթ հաստատելու կենդանու ՇՏԳ գրանցելը: Տեղեկանքի հիման վրա տոհմային (գործարանային) գրքում համապատասխան նշում է արվում կենդանու ՇՏԳ գրանցելու մասին:

33. Խոշոր եղջյուրավոր անասունների շրջանային տոհմային գիրքը վարվում է № 9 ձևով, իսկ ցեղի սահմաններում՝ արտադրողների համար առանձին, մայրերի համար առանձին:

Ծանոթություն.— ՇՏԳ չեն գրանցվում այն կենդանիները, որոնք հանձնաժողովի կողմից ընդունված են եղել, սակայն նրանց մասին տվյալները շրջհողբաժնի կամ տոհմբուծարանի զոոտեխնիկի կողմից ստուգելուց հետո պարզվել է, որ չեն համապատասխանում ՇՏԳ-ի համար սահմանված պահանջներին:

34. Կենդանիները ՇՏԳ-ում համարակալվում են հերթական համարներով ըստ առանձին ցեղերի, իսկ ցեղի սահմաններում՝ ըստ առանձին սեռի:

35. ՇՏԳ-ում գրանցվող կենդանիները պետք է աջ ականջի կամ եղջյուրի վրա ունենան ըստ տնտեսության անհատական համար, որն անց է կացվում ՇՏԳ-ի բլանկում ՇՏԳ-ի հերթական համարի կողքին: Կտրականապես արգելվում է տոհմային անասուններին առանց դույքային համարների ՇՏԳ գրանցելը:

36. Կենդանիների դրոշմումը ՇՏԳ-ի հերթական համարով չի կատարվում:

37. Կենդանիներին շրջանի սահմաններում կամ ուրիշ շրջանին վաճառելու դեպքում ՇՏԳ-ում նշում է արվում՝ «վաճառված է . . . . 194 . . թվի . . . . ամսի . . . . . ին . . . . տնտեսությանը»:

38. ՇՏԳ գրանցված կենդանիների քանակի մասին շրջհողբաժինը տարեկան երկու անգամ (հուլիսի 1-ին և հունվարի 1-ին) ՍՍՌՄ ՀԺԿ-ի կողմից սահմանված ձևերով հաշվետվություն է ներկայացնում ռեսպուբլիկական ՀԺԿ-ին։ Դաշնակից ռեսպուբլիկաների Հողժողկոմատները հաշվետվությունները ներկայացնում են ՍՍՌՄ Հողժողկոմատին։

IV. ԽՈՇՈՐ ԵՂՋՅՈՒՐԱՎՈՐ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԻՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՀՄԱՅԻՆ ԳՐՔՈՒՄ ԳՐԱՆՑԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

39. Խոշոր եղջյուրավոր անասունները միասնական պետական տոհմային գրքում գրանցվում են զտարյուն տեղական տիպիկ ցեղային խմբերից այն ցուլերը և կովերը, որոնք հոր և մոր գծով ունեն հայտնի ծագում հետևյալ ցեղի և ցեղական խմբերի համար՝

1. Շվից
2. Սիմենտալ
3. Կարմիր-նեմկա
4. Սերո-ուկրայինական և այլ ցեղեր։

40. Պետական տոհմային գրքում գրանցվում են այն կովերը, որոնք ըստ կաթնա-մթերատվության և կենդանի քաշի ունեն ոչ պակաս քան № 1 տախտակում ցույց տված ցուցանիշները։

41. Մասնագիտացված մսատու սովխոզներում կարող են պետական տոհմային գրքում գրանցվել նաև այն կովերը, որոնք կաթնամթերատվության վերաբերյալ տվյալներ չունեն, բայց կենդանի քաշի և էքստերյերի ցուցանիշներով նրանք բավարարում են ոչ պակաս քան I դասի պահանջները։

42. Պետտոհմգրքում կարող են գրանցվել այն կովերը, որոնց կաթի ճարպի տոկոսը կամ լակտացիայի 300 օրվա կիթը կամ թե կարճացրած (բայց լրիվ) լակտացիայի կիթը չեն բավարարում ցեղի համար սահմանված պահանջներին, բայց լակտացիայի 300 օրվա կիթն արտահայտված մեկտոկոսանի կաթով ստանդարտը գերազանցում են 10%-ով։

43. Պետական տոհմային գրքում չեն գրանցվում լակտացիայի 300 օրում կամ կարճատև (բայց լրիվ) լակտացիայի չստուգված կաթնամթերատվության տվյալներ ունեցող կովերը, որոնց կաթի ճարպի տոկոսը որոշվել է 2 ամսից ավելի տևողության ընդհատումներով։

44. Ցուլերը պետական տոհմային գրքում գրանցվում են $1\frac{1}{2}$ տարեկան և բարձր հասակում, միանգամայն պիտանի զու-

գավորման համար օգտագործելու և կոմպլեքս ցուցանիշներով բավարարում են ոչ պակաս քան I դասի պահանջները։

Ծանոթություն.— Կաթնատու և կաթնամսատու ցեղի ցուլերը, որոնք իրենց մայրերի և դուստրերի կաթնատվության և կաթի ճարպի տոկոսի վերաբերյալ տվյալներ չունեն, պետական տոհմային գրքում չեն գրանցվում։

Ընդհանուր կանոններ

45. Պետտոհմային գրքում գրանցելու պահանջներին բավարարող անասուններ ունեցող սովխոզները, կոլխոզները, կոլխոզնիկները շրջհողբաժնի միջոցով դիմումներ են ուղարկում հողժողկոմատ, կցելով կենդանիների մթերատվության և ցեղի մասին տվյալները։ Հողբաժնի և սովխոզի ամբողջ զոոտեխնիկական կազմն ու տոհմային գործի ու տոհմային գրքերի տեսուչները պարտավոր են կազմակերպել տնտեսությունների դիմումները և ապահովել իր ժամանակին պետտոհմային գրքում գրանցելու ձևակերպումը։

46. Կենդանուն պետտոհմային գրքում գրանցելու համար պարտադիր է անասնաբուժական մշակումը, որի արդյունքները գրանցվում են իրենց անհատական քարտերում։

47. Սկզբնական արտադրական զոոտեխնիկական գրանցումներում, բոնիտիրովկայի տեղեկագրերում կամ քարտերում կենդանիներին վերաբերող ոչ ճիշտ ցուցանիշներ հայտաբերելու դեպքում տեսուչը մերժում է տնտեսությանը կենդանուն պետտոհմգրքում գրանցելու, որի մասին տեսչի կողմից կազմվում է ակտ։ Ակտի մեկ օրինակը թողնվում է տնտեսությունում, մյուսն ուղարկվում է տվյալ տնտեսությունը ղեկավարող կազմակերպությանը (հողբաժին, սովխոզ, հողժողկոմատ, տոհմբուծարան և այլն), իսկ երրորդը պահվում է ռեսպուբլիկական հողժողկոմատում։ Կենդանուն պետական տոհմային գրքում գրանցելու համար տեսչի մերժումը սխալ համարելու դեպքում տնտեսությունը կարող է այդ մասին բողոքել ռեսպուբլիկական հողժողկոմատին կամ ՍՍՌՄ Հողժողկոմատին կից տոհմային Գործի և Տոհմային Գրքի Գլխավոր Տեսչությանը։

48. Կենդանիների զոոտեխնիկական զննումից և նրանց որակական ցուցանիշները ստուգելուց հետո, տեսուչը յուրաքանչյուր կենդանու համար № 1 ձևով (արտադրողի) կամ № 2 ձևով (կովի) մեկ օրինակից քարտ է լրացնում և դրոշմում է

յուրաքանչյուր կենդանու վրա պետտոհմային գրքի հերթական համարն ու մարկան։

49. Մարկան և ՊՏԳ-ի հերթական համարը դամղվում է խոշոր եղջյուրավոր անասունի ձախ եղջյուրին, իսկ անեղջյուր անասունի ձախ ականջին է խփվում հատուկ մետաղյա ժետոն նույն նշանակումով։

50. Պետտոհմային գրքում գրանցած կենդանիների համարակալումը կատարվում է հետևյալ կարգով՝ առաջին նշանը (տառը) նշանակում է ցեղը, որից հետո տրվում է պետտոհմային գրքի հերթական համարը։ Համարակալումը տարվում է յուրաքանչյուր ցեղի համար առանձին, իսկ ցեղի սահմաններում արտադրող ցուլերին առանձին, կովերին առանձին։

51. Կենդանու գրանցումը պետտոհմային գրքում հաստատելուց հետո, ռեսպուբլիկական հողժողկոմատը համապատասխան շրջհողբաժիններին է ուղարկում ՊՏԳ-ում գրանցված կենդանիների ցուցակը, իսկ տերերին մեկ ամսվա ընթացքում կենդանու զննումից հետո տալիս է ատտեստատ։ Շրջհողբաժինը և ՊՏԳ-ում գրանցված անասունի տերը ցուցակի կամ ատտեստատի հիման վրա նշում են անում ՇՏԳ-ում և տոհմային (գործարանային) գրքում կենդանուն պետտոհմային գրքում գրանցելու մասին (գրանցման օրը և համարը)։

52. Ռեսպուբլիկական Հողժողկոմատը տանում է քարտերի և ատտեստատների ճիշտ հաշվառում, հաշվի է առնում նրանց հանձնումը և կազմակերպում նրանց պահպանումը որպես արժեքավոր փաստաթղթեր։

53. Պետտոհմային գրքում գրանցված կենդանիների փաստաթղթերում (քարտեր, ատտեստատներ) առանց տոհմային գործի և տոհմային գրքի Գլխավոր Տեսչության տեսչի գիտության ուղղումներ կատարելն արգելվում է։ Ուղղված կամ տեսչի կողմից լրացումը չհաստատված փաստաթղթերը (բացառությամբ կենդանու անկման և տնտեսությունից դուրս գրման նշումներից) ուժի մեջ չեն համարվում։

54. ՊՏԳ-ում գրանցված կենդանիների համար ռեսպուբլիկական Հողժողկոմատում տարվում է կարտոտեկա ըստ առանձին ցեղերի, իսկ ցեղի սահմաններում՝ ըստ առանձին սեռային խմբերի։

Ծանոթություն.— Պետտոհմային գրքի տվյալների մշակման և հրապարակման հետ միասին № 1 և № 2 ձևերը միացվում են և կազմվում առանձին գրքեր ըստ ցեղի, սեռի և հերթական համարների։

55. ՊՏԳ-ում գրանցված բոլոր կենդանիները մտցվում են ռեեստր մատյանի մեջ, որը տարվում է ըստ ցեղերի, իսկ ցեղի սահմաններում՝ ըստ առանձին սեռային խմբերի։ Կենդանին դուրս գրվելիս ռեեստր մատյանում և ՊՏԳ-ի քարտում համապատասխան նշում է արվում։ Ռեեստրը և կարտոտեկան հաճախակի համեմատվում են։

56. Ռեսպուբլիկական Հողժողկոմատում յուրաքանչյուր տարի ՊՏԳ գրանցված կենդանիների արտադրողականության և տոհմային գործունեության ստուգում է կատարվում։ Այդ նպատակներով սովխոզները պարտավոր են տեղեկացնել շրջհողբաժնին ՊՏԳ-ում գրանցված կենդանիների մթերատվության և տոհմային գործունեության մասին։ Կոլխոզների և կոլխոզնիկների անասունների համար նշված տեղեկությունները ներկայացվում են շրջհողբաժնին բոնիտիրովկա անցկացնող հանձնաժողովի կամ ենթաշրջանային զոոտեխնիկների միջոցով։ Հողբաժինը տվյալները ՇՏԳ-ի հետ համեմատելուց հետո ուղարկում է ռեսպուբլիկական հողժողկոմատին։

57. Կենդանուն այլ ռեսպուբլիկայի վաճառելու դեպքում № 1 և № 2 քարտերի պատճենները ուղարկվում են այն ռեսպուբլիկային, ուր մուտք է եղել կենդանին։ Պետական տոհմային գրքում գրանցված կենդանուն վաճառող տնտեսությունը պարտավոր է գնողին տալ ռեսպուբլիկական ՀԺԿ-ի կամ մարզային հողբաժնի կողմից տրված ատտեստատը։

Գնված կենդանու նշանակման վայրը հասնելու ժամանակ նոր տերը պարտավոր է կենդանուն հաշվառման ենթարկել շրջհողբաժնում։ Վերջինս կենդանու տիրոջ փոփոխման մասին ատտեստատում նշում անելու հետ միասին, միաժամանակ ռեսպուբլիկական հողժողկոմատին կամ մարզային հողբաժնին հայտնում է կենդանու ստացվելու մասին և նոր տիրոջ անունը։

58. Պետտոհմային գրքում գրանցված կենդանիների քանակի մասին ռեսպուբլիկական հողժողկոմատները տարեկան երկու անգամ—հուլիսի 1-ին և հունվարի 1-ին ՀԺԿ-ի կողմից սահմանված ձևերով հաշվետվություն են ներկայացնում ՍՍՌՄ Հողժողկոմատին։

Բարձր մթերատու կենդանիների գրքի մասին

59. Բացի պետական տոհմային գրքերից, ՍՍՌՄ Հողժողկոմատին կից տոհմային գործի և տոհմային գրքերի Գլխավոր Տեսչությունը վարում է բարձր մթերատու կենդանիների գիրք։

60. Բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրվում են ըստ մթերատվության և տոհմային հատկությունների լավագույն զտարյուն, մետիս և լավացրած մեծահասակ կենդանիները։

61. Այն պահանջները, որոնց պետք է բավարարեն բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցվող անասունները, սահմանվում են յուրաքանչյուր տարվա սկզբին ՍՍՌՄ Հողժողկոմատի կողմից, համաձայնեցնելով մյուս ժողկոմատների հետ, որոնց իրավասության տակ են գտնվում անասնապահական տնտեսությունները։

62. Բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցելու անասունների թեկնածությունը տալիս են տոհմային գործի և տոհմային գրքի տեսուչները, տնտեսության դիմումի, կենդանիների անմիջական զննման և նրանց արտադրողականության ու ցեղայնության տվյալների հիման վրա, նույն կարգով, ինչպիսին սահմանված է պետտոհմային գրքում կենդանիներին գրանցելու համար։

63. Բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցելու ընտրված արտադրողների և մայրերի համար, տոհմային գործի և տոհմային գրքի տեսուչները № 1 կամ № 2 ձևերով երկու օրինակից քարտեր են լրացնում, որոնցից մեկը ներկայացվում է տոհմային գործի և տոհմային Գրքի գլխավոր Տեսչությանը, իսկ երկրորդը պահվում է ռեսպուբլիկական տեսչությունում։

64. Բարձր մթերատվության գրքում գրանցված կենդանիների համար տարվում է առանձին կարտոտեկա և ռեեստր նույն ձևով, ինչպիսին սահմանված է պետտոհմային գրքի համար։

65. Բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցված արտադրող ցուլերի և կովերի ականջների վրա պետք է լինեն տնտեսության գույքային համարը։ Այն համարով, որով կենդանին գրանցվել է բարձր մթերատու կենդանիների գրքում, այդ նույն համարով չի դրոշմվում և այդ գրքում գրանցելու համար հողբաժնի կողմից հրամանով չի ձևակերպվում։

66. Հողբաժինը բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցած անասնատեր տնտեսություններին պետտոհմային գրքի գրանցման ձևով ատեստատներ է տալիս։

67. Բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցելու համար կարելի է ներկայացնել՝

1. Շվից և սիմենտալ ցեղի ցուլեր, որոնց կենդանի քաշը

ոչ պակաս քան 10% բարձր է էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասի ստանդարտից, էքստերյերը էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասի է և ծագումը հոր և մոր գծով ոչ պակաս էլիտա դասից, այն պայմանով, եթե մոր կաթնամթերատվությունը պակաս չէ էլիտա դասի ստանդարտից։ Ցուլերին բարձր մթերատու կենդանիների գրքում գրանցելը կատարվում է անպայման հաշվի առնելով սերնդի որակը։

2. Ցուլի սերնդում ոչ պակաս քան 5 գլուխ կթվող էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ դասի դուստրերի առկայության դեպքում թույլատրվում է այլ ցուցանիշների պահանջի որոշ իջեցում։

3. Կաթնատու և կաթնա-մսատու ցեղի կովերի, որոնց կիթը լակտացիայի 300 օրում երկու անգամ գերազանցում է պետտոհմգրքի ստանդարտը, I դասի ստանդարտից ոչ պակաս էքստերյերով ու կենդանի քաշով և ՊՏՖ մինիմալ պահանջի կաթի ճարպի տոկոսով։

4. Մսատու ցեղի կովեր, որոնք կենդանի քաշով և էքստերյերով համապատասխանում են էլիտա-ռեկորդ և ռեկորդ ու կաթնամթերատվությամբ ոչ պակաս I դասին։

5. Բոլոր ցեղի զտարյուն, մետիս և լավացրած կովերը, որոնք հատկապես աչքի են ընկնում մեկ կամ մի քանի ցուցանիշներով (լակտացիայի 300 օրվա կիթով, ամբողջ կյանքի կիթով, սերնդի որակով, կաթի ճարպի տոկոսով, կենդանի քաշով և այլն), մնացած ցուցանիշների նկատմամբ թույլ տալով պահանջների որոշ իջեցում։

68. Ներկա կանոնադրության հրատարակությամբ չեղյալ է համարվում 14/VIII ՍՍՌՄ ՀԺԿ-ի կողմից հաստատված հրահանգը՝ կենդանիներին տոհմային գրքերում գրանցելու մասին։

ССРА

Инструкция по бонитировке крупного рогатого скота

(на армянском языке)

Армгиз, Ереван. 1940

Թարգմանիչ՝
Բ. Մամյան
Թարգմ. խմբագիր՝
Հ. Թումանյան

ՎՖ 3177. Պատվեր 753. Տիրաժ 1200. Տպագր. 4 մամ. Մեկ մամ. 37440. նշան. Հեղինակ. 3¼ մամուլ. Ստորագրված է տպագրության 13/II—1941 թ.

Հայպետհրատի տպարան, Երևան, Լենինի, 65

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0288958

Գինը 2 ռ. 47 կ.

111

21. 348

Инструкция по бонитировке крупного рогатого скота

(на армянском языке)

Армгиз, Ереван, 1940